

Voorstel tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht in verband met vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht

Artikel I. Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Eerste Boek. De wijze van procederen voor de rechtbanken, de hoven en de Hoge Raad

Eerste titel. Algemene bepalingen

Eerste afdeling. Rechtsmacht van de Nederlandse rechter

Artikel 1

[Ongewijzigd]

Artikel 2

~~De Nederlandse rechter heeft rechtsmacht in~~ zaken ~~die bij dagvaarding moeten worden ingeleid,~~ ~~heeft de Nederlandse rechter rechtsmacht waarbij een vordering wordt ingesteld,~~ indien de gedaagde in Nederland zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft.

Artikel 3

~~De Nederlandse rechter heeft rechtsmacht in~~ zaken ~~waarbij een verzoek wordt ingediend~~ ~~die bij verzoekschrift moeten worden ingeleid,~~ met uitzondering van zaken als bedoeld in de artikelen 4 en 5, ~~heeft de Nederlandse rechter rechtsmacht~~ indien:

- a. hetzij de verzoeker of, indien er meer verzoekers zijn, een van hen, hetzij een van de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden in Nederland zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft,
- b. het verzoek betrekking heeft op een ~~bij dagvaarding ingeleid of in te leiden~~ geding ~~waarbij tevens een vordering is of wordt ingesteld~~ ten aanzien waarvan de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft, of
- c. de zaak anderszins voldoende met de rechtssfeer van Nederland verbonden is.

Artikelen 4-6a

[Ongewijzigd]

Artikel 7

1. Indien in zaken ~~waarbij een vordering wordt ingesteld die bij dagvaarding moeten worden ingeleid~~ de Nederlandse rechter ten aanzien van een van de gedaagden rechtsmacht heeft, komt hem deze ook toe ten aanzien van in hetzelfde geding betrokken andere gedaagden, mits tussen de vorderingen tegen de onderscheiden gedaagden een zodanige samenhang bestaat, dat redenen van doelmatigheid een gezamenlijke behandeling rechtvaardigen.
2. Indien in zaken ~~waarbij een vordering wordt ingesteld die bij dagvaarding moeten worden ingeleid~~ de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft, komt hem deze ook toe ten aanzien van een ~~tegen~~vordering ~~of tegenverzoek in reconventie~~ en ten aanzien van een vordering tot vrijwaring, voeging of tussenkomst, tenzij tussen deze ~~tegen~~vorderingen ~~en of tegenverzoek~~ en de

oorspronkelijke vordering onvoldoende samenhang bestaat.

Artikel 8

[Ongewijzigd]

Artikel 9

Komt de Nederlandse rechter niet op grond van de artikelen 2 tot en met 8 rechtsmacht toe, dan heeft hij niettemin rechtsmacht indien:

- a. het een rechtsbetrekking betreft die ter vrije bepaling van partijen staat en de gedaagde of belanghebbende in de procedure is verschenen niet uitsluitend of mede met het doel de rechtsmacht van de Nederlandse rechter te betwisten, tenzij voor rechtsmacht van de Nederlandse rechter geen redelijk belang aanwezig is,
- b. een gerechtelijke procedure buiten Nederland onmogelijk blijkt, of
- c. een zaak ~~waarbij een vordering wordt ingesteld die bij dagvaarding moet worden ingeleid~~ voldoende met de rechtssfeer van Nederland verbonden is en het onaanvaardbaar is van de eiser te vergen dat hij de zaak aan het oordeel van een rechter van een vreemde staat onderwerpt.

Artikel 10

[Ongewijzigd]

Artikel 11

Het verweer dat de Nederlandse rechter geen rechtsmacht heeft, wordt in zaken ~~waarbij een vordering wordt ingesteld die bij dagvaarding moeten worden~~ ingeleid op straffe van verval van het recht daartoe gevoerd vóór alle weren ten gronde.

Artikel 12

Indien een zaak voor een rechter van een vreemde staat aanhangig is gemaakt en daarin een beslissing kan worden gegeven die voor erkenning en, in voorkomend geval, voor tenuitvoerlegging in Nederland vatbaar is, kan de Nederlandse rechter bij wie nadien een zaak tussen dezelfde partijen over hetzelfde onderwerp is aangebracht, de behandeling aanhouden totdat daarin door eerstbedoelde rechter is beslist. Indien die beslissing voor erkenning en, in voorkomend geval, voor tenuitvoerlegging in Nederland vatbaar blijkt te zijn, verklaart de Nederlandse rechter zich onbevoegd. Indien het een zaak betreft ~~waarbij een vordering is ingesteld die bij dagvaarding moet worden ingeleid~~, is artikel 11 van overeenkomstige toepassing.

Artikelen 13-14

[Ongewijzigd]

Tweede afdeling. Enkelvoudige en meervoudige kamers

[Ongewijzigd]

Derde afdeling. Algemene voorschriften voor procedures

Artikelen 19-26

[Ongewijzigd]

Artikel 27

1. De **terecht**zitting is openbaar. De rechter kan evenwel gehele of gedeeltelijke behandeling met gesloten deuren of slechts met toelating van bepaalde personen bevelen:
 - a. in het belang van de openbare orde of de goede zeden,
 - b. in het belang van de veiligheid van de Staat,
 - c. indien de belangen van minderjarigen of de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van partijen dit eisen, of
 - d. indien openbaarheid het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden.
2. Indien iemand op een **terecht**zitting de orde verstoort, kan de rechter hem laten verwijderen.

Artikel 28

1. De uitspraak geschiedt in het openbaar.
2. Onverminderd de artikelen 231, eerste lid, en 290, derde lid, verstrekt de griffier aan een ieder die dat verlangt **een kopie afschrift** van vonnissen, arresten en beschikkingen, tenzij verstrekking naar het oordeel van de griffier ter bescherming van zwaarwegende belangen van anderen, waaronder die van partijen, geheel of gedeeltelijk dient te worden geweigerd. In het laatste geval kan de griffier volstaan met verstrekking van een geanonimiseerde **kopie afschrift** of **geanonimiseerd** uittreksel van het vonnis, het arrest of de beschikking.
3. Onder vonnissen, arresten en beschikkingen zijn begrepen stukken die **bij aan**-de uitspraak zijn **gevoegd/gehecht**. Van andere tot een procesdossier behorende stukken wordt geen afschrift of uittreksel aan derden verstrekt.
4. Van vonnissen, arresten en beschikkingen in zaken die met gesloten deuren zijn behandeld, wordt uitsluitend een geanonimiseerde **kopie afschrift** of **geanonimiseerd** uittreksel verstrekt.
5. Een verzoek om **een kopie afschrift** als bedoeld in het tweede lid dient te worden gericht tot de griffier van het gerecht dat de uitspraak heeft gedaan. Deze zal bij inwilliging van het verzoek een griffierecht in rekening brengen **dat die** wordt vastgesteld overeenkomstig artikel 21, tweede lid, van de Wet griffierechten burgerlijke zaken.
6. Gedurende twee weken na de dagtekening van een gehele of gedeeltelijke weigering om aan een verzoek om **een kopie afschrift** te voldoen, kan verzoeker daartegen schriftelijk in verzet komen bij de voorzieningenrechter.
7. Tegen de beslissing van de voorzieningenrechter staat geen voorziening open.
8. Ingevolge artikel 15, tweede lid, van verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van de Europese Unie van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag (PbEG 2003, L 1) verstrekt de griffier onverwijld een **kopie afschrift** van vonnissen, arresten en beschikkingen met betrekking tot de toepassing van artikel 81 of 82 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen. De verstrekking geschiedt, behalve wanneer het arresten of beschikkingen van de Hoge Raad betreft, door tussenkomst van de Raad voor de rechtspraak. Wanneer naar het oordeel van de griffier de bescherming van zwaarwegende belangen van anderen, waaronder die van partijen, daartoe aanleiding geeft, kan de griffier volstaan met de verstrekking van een geanonimiseerde **kopie afschrift** van het vonnis, het arrest of de beschikking.

Artikel 29

1. Het is aan partijen verboden aan derden mededelingen te doen omtrent:
 - a. het verhandelde op een **terecht**zitting met gesloten deuren of een **terecht**zitting waarbij slechts bepaalde personen zijn toegelaten;
 - b. andere gegevens uit een procedure, indien de rechter zulks heeft bepaald.

2. De rechter kan het verbod, bedoeld in het eerste lid, op verzoek van een der partijen geheel of gedeeltelijk opheffen.

Artikel 30

[Ongewijzigd]

Artikel 31

1. De rechter verbetert te allen tijde op verzoek van een partij of ambtshalve in zijn vonnis, arrest of beschikking een kennelijke rekenfout, schrijffout of andere kennelijke fout die zich voor eenvoudig herstel leent. De rechter gaat niet tot de verbetering over dan na partijen in de gelegenheid te hebben gesteld zich daarover uit te laten.
2. De verbetering wordt op een door de rechter nader te bepalen dag uitgesproken en wordt met vermelding van deze dag en van de naleving van de tweede volzin van het eerste lid ~~in op de minuut van~~ het vonnis, het arrest of de beschikking ~~verwerkt gesteld~~.
3. Van ~~het de~~ verbeterde ~~vonnis of arrest of de verbeterde beschikking~~ ~~minuut~~ verstrekt de griffier op de dag van de uitspraak aan de in de oorspronkelijke procedure verschenen partijen een ~~_~~ ~~kopie~~ ~~afschrift~~, zo nodig opgemaakt in executoriale vorm. Een eerder verstrekte ~~e~~ ~~kopie~~ ~~afschrift~~ opgemaakt in executoriale vorm verliest hierdoor zijn kracht. ~~De partij die in het bezit is van een afschrift als bedoeld in de vorige zin, geeft dit af aan de griffier.~~ Was de executie reeds aangevangen, dan kan deze met inachtneming van de verbetering worden voortgezet op grond van een na de verbetering afgegeven ~~kopie~~ ~~afschrift~~ opgemaakt in executoriale vorm.
4. Tegen de verbetering of de weigering daarvan staat geen voorziening open.

Artikel 32

[Ongewijzigd]

Artikel 33

- ~~1. Verzoeken en mededelingen kunnen ook elektronisch worden gedaan, indien van deze mogelijkheid voor het desbetreffende gerecht blijkt uit een voor dat gerecht vastgesteld procesreglement. Een gerecht kan een verzoek of mededeling dat tot een of meer geadresseerden is gericht, elektronisch verzenden indien de geadresseerde kenbaar heeft gemaakt dat hij daarvoor langs deze weg bereikbaar is. De bereikbaarheid langs deze weg geldt voor de duur van een procedure, tenzij de geadresseerde meedeelt dat hij haar wijzigt of intrekt. De voorgaande zinnen gelden mede voor de indiening van processtukken ter griffie en de verzending van processtukken door de griffier.~~
- ~~2. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gegeven aangaande de betrouwbaarheid en vertrouwelijkheid van het doen van verzoeken en mededelingen en de indiening en de verzending van processtukken als bedoeld in het eerste lid en kunnen in verband met deze wijze van verzending nadere regels worden gesteld. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald in welke gevallen het doen van verzoeken en mededelingen en de indiening en verzending van processtukken uitsluitend elektronisch kunnen plaatsvinden.~~
- ~~3. Als tijdstip waarop een verzoek, mededeling of processtuk door een gerecht elektronisch is ontvangen, geldt het tijdstip waarop het verzoek, mededeling en processtuk een systeem voor gegevensverwerking heeft bereikt waarvoor het gerecht verantwoordelijkheid draagt. Verzendingen die voor 24.00 uur van de laatste dag van een lopende termijn zijn ontvangen, gelden als binnen de termijn ingediend.~~
- ~~4. Als tijdstip waarop een verzoek, mededeling of processtuk door een gerecht elektronisch is~~

~~verzonden, geldt het tijdstip waarop het bericht een systeem voor gegevensverwerking heeft bereikt waarvoor het gerecht geen verantwoordelijkheid draagt.~~

- ~~5. De voordracht voor een krachtens het tweede lid vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.~~

Artikel 34

- ~~1. Wanneer een procedure na verwijzing of na toepassing van een rechtsmiddel voor een andere rechter wordt voortgezet, is de aanlegger verplicht aan de rechter over te leggen:~~
- ~~a. een afschrift als bedoeld in artikel 231 onderscheidenlijk artikel 290 van het vonnis, het arrest of de beschikking waarbij de procedure is verwezen of waartegen het rechtsmiddel is aangewend;~~
 - ~~b. afschriften van de overige op de procedure betrekking hebbende stukken.~~
- ~~2. De rechter kan nadere aanwijzingen geven over het tijdstip van overlegging.~~
- ~~3. Wanneer een procedure na verwijzing of toepassing van een rechtsmiddel voor een andere rechter wordt voortgezet, verstrekt zendt de griffier van het gerecht waar de procedure aanhangig was kopieën afschriften van het vonnis, het arrest of de beschikking en de op de procedure betrekking hebbende stukken ambtshalve respectievelijk op diens verzoek aan de griffier van het gerecht waar de procedure wordt voortgezet. ~~Desverzocht~~ Op verzoek zendt de griffier van het gerecht waar de procedure aanhangig was de stukken in origineel.~~

Artikel 35

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot door de rechter te stellen termijnen voor het verrichten van proceshandelingen en kunnen beperkingen worden gesteld aan de mogelijkheid om daarvoor uitstel te verkrijgen.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen ook andere nadere regels worden gesteld betreffende het verloop van de procedure, de opmaak en inrichting van de door partijen in het geding te brengen stukken, alsmede nadere regels ter bevordering van de eenheid van de wijze van rechtspleging bij de verschillende gerechten.

Vierde afdeling. Wraking en verschoning van rechters

Artikel 36-41

[Ongewijzigd]

Vijfde afdeling. Het openbaar ministerie en de procureur-generaal bij de Hoge Raad

Artikel 42-44

[Ongewijzigd]

Vijfde A afdeling. De Autoriteit Consument en Markt en de Europese eCommissie van de Europese gemeenschappen

Artikel 44a

1. De Autoriteit Consument en Markt of de Europese Commissie van de Europese Gemeenschappen kan, niet optredende als partij, schriftelijke opmerkingen maken ingevolge artikel 15, derde lid, eerste alinea, van verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van de Europese Unie van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen

81 en 82 van het Verdrag (PbEG 2003, L 1), indien deze de wens daartoe te kennen heeft gegeven. Met toestemming van de rechter kan de Autoriteit Consument en Markt of de [Europese Commissie](#) ~~van de Europese Gemeenschappen~~ ook mondelinge opmerkingen maken. De rechter kan daartoe een [termijn reldatum](#) bepalen.

2. Op een verzoek ingevolge artikel 15, derde lid, tweede alinea, van de verordening verstrekt de rechter aan de Autoriteit Consument en Markt of de [Europese Commissie](#) ~~van de Europese Gemeenschappen~~ de in die bepaling bedoelde stukken. Partijen kunnen binnen een door de rechter te bepalen termijn hun mening over de te verstrekken stukken geven.
3. Partijen kunnen binnen een door de rechter te bepalen termijn op de opmerkingen van de Autoriteit Consument en Markt of de [Europese Commissie](#) ~~van de Europese Gemeenschappen~~ reageren.

Zesde afdeling. Exploten

Artikel 45-66

[Ongewijzigd]

Zevende afdeling. Inlichtingen over buitenlands recht en communautair mededingingsrecht

Artikel 67-68

[Ongewijzigd]

Achtste afdeling. [Verbeteren of aanvullen van het verzoekschrift](#) ~~Herstel van verkeerd inleiden van een procedure, en verwijzing door of naar de kantonrechter en verwijzing bij absolute onbevoegdheid~~

Artikel 69

1. ~~Indien een vordering is ingesteld volgens de regels van de verzoekprocedure of een verzoek is ingediend volgens de regels van de vorderingsprocedure, procedure met een verzoekschrift is ingeleid in plaats van met een dagvaarding of met een dagvaarding in plaats van met een verzoekschrift, beveelt de rechter, zo nodig, de eiser of verzoeker mede dat deze aanlegger binnen een door de rechter te bepalen termijn van twee weken op kosten van de eiser of verzoeker het verzoekschrift aanlegger het stuk waarmee de procedure is ingeleid, dient te verbeteren of aan te vullen en de gedaagde dient op te roepen binnen een termijn van vier weken. De procedure is aanhangig vanaf de oorspronkelijke dag van indiening of dagvaarding van het verzoekschrift.~~
2. ~~De rechter beveelt voorts, zo nodig met verwijzing naar een andere kamer, dat de procedure in de stand waarin zij zich bevindt wordt voortgezet volgens de regels die gelden voor de dagvaardingsprocedure respectievelijk de verzoekschriftprocedure.~~
3. ~~Beveelt de rechter dat de procedure wordt voortgezet volgens de regels die gelden voor de dagvaardingsprocedure, dan bepaalt hij tevens een dag waarop de zaak op de rol zal komen. Heeft nog geen oproeping van de verweerder plaatsgevonden, dan beveelt hij dat deze dag door de aanlegger bij exploit aan de verweerder wordt aangezegd.~~
4. ~~De rechter stelt partijen, zo nodig, in de gelegenheid hun stellingen aan de dan toepasselijke procesregels aan te passen.~~
5. ~~Tegen een beslissing ingevolge het eerste, tweede, derde of vierde lid staat geen hogere voorziening open.~~

Artikel 70

1. Voor zover de rechter de ~~eiser of verzoeker aanlegger~~ in zijn vordering of verzoek niet-ontvankelijk verklaart omdat bezwaar kon worden gemaakt, administratief beroep kon worden ingesteld of beroep bij een bestuursrechter kon worden ingesteld, wordt dit in het vonnis, het arrest of de beschikking vermeld.
2. Indien de niet-ontvankelijkheid voor de ~~eiser of verzoeker aanlegger~~ onduidelijk kon zijn, vermeldt de rechter tevens in het vonnis, het arrest of de beschikking bij welk orgaan alsnog bezwaar kan worden gemaakt of alsnog beroep kan worden ingesteld. Het orgaan waarbij alsnog bezwaar kan worden gemaakt of alsnog beroep kan worden ingesteld, is aan die beslissing gebonden.
3. De termijn voor het alsnog indienen van het bezwaar- of beroepschrift vangt aan met ingang van de dag na die waarop het vonnis, het arrest of de beschikking onherroepelijk is geworden.

Artikel 71

1. Moet een zaak, in behandeling bij de kantonrechter, verder worden behandeld en beslist door een kamer voor andere zaken dan kantonzaken, dan wordt de zaak daartoe op verlangen van een der partijen of ambtshalve naar een zodanige kamer verwezen.
2. Moet een zaak, in behandeling bij een kamer voor andere zaken dan kantonzaken, verder worden behandeld en beslist door de kantonrechter, dan wordt de zaak daartoe op verlangen van een der partijen of ambtshalve verwezen naar een kamer voor kantonzaken.
3. De vraag of verwijzing nodig is beoordeelt de rechter, voor zover daarvoor het onderwerp van het geschil bepalend is, aan de hand van zijn voorlopig oordeel over het onderwerp van het geschil.

4. In de beslissing tot verwijzing vermeldt de rechter:
 - a. op welke wijze partijen in de procedure moeten verschijnen, ~~en,~~
 - b. voor zover van toepassing, het griffierecht of het verhoogde griffierecht dat ingevolge artikel 8 van de Wet griffierechten burgerlijke zaken van partijen wordt geheven en binnen welke termijn dit griffierecht of dit verhoogde griffierecht betaald dient te worden, ~~Artikel 111, tweede lid, aanhef en onderdeel k en onderdeel l, is van overeenkomstige toepassing~~
 - c. de informatie als bedoeld in artikel 112, onderdelen h en i, en
 - d. de stand van het geding waarin het wordt verwezen.

a. op welke wijze partijen in de procedure moeten verschijnen, ~~en,~~

b. voor zover van toepassing, het griffierecht of het verhoogde griffierecht dat ingevolge artikel 8 van de Wet griffierechten burgerlijke zaken van partijen wordt geheven en binnen welke termijn dit griffierecht of dit verhoogde griffierecht betaald dient te worden, ~~Artikel 111, tweede lid, aanhef en onderdeel k en onderdeel l, is van overeenkomstige toepassing~~

c. de informatie als bedoeld in artikel 112, onderdelen h en i, en

d. de stand van het geding waarin het wordt verwezen.

In het geval van een ~~vorderingsprocedure dagvaardingsprocedure~~ vermeldt de rechter tevens de datum voor de volgende processtap ~~een nieuwe roldatum en en~~ beveelt de rechter-hij, indien tegen de gedaagde verstek is verleend, dat deze datum door de eiser bij exploit aan de gedaagde wordt aangezegd onder betekening ~~van de beslissing tot verwijzing.~~

5. Tegen een verwijzing en tegen het achterwege laten van verwijzing staat geen voorziening open. ~~De rechter naar wie de zaak is verwezen, is aan de verwijzing gebonden.~~

Artikel 72

[Ongewijzigd]

Artikel 73

Verklaart de rechter zich onbevoegd en is een andere gewone rechter wel bevoegd, dan verwijst hij de zaak naar deze rechter. Artikel 71, vierde lid, onder a en b eerste zin, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 74

- ~~1. Betreft de verwijzing een zaak die bij dagvaarding moet worden ingeleid, dan heeft iedere partij het recht de overige partijen bij exploit op te roepen tegen de dag waarop zij de zaak ter rolle wil doen dienen. Voor deze oproeping moeten de voor dagvaarding voorgeschreven termijnen in acht worden genomen. Het exploit kan ook worden gedaan aan het kantoor van de advocaat of deurwaarder bij wie degene voor wie het exploit bestemd is, laatstelijk ter zake woonplaats heeft gekozen. Deze advocaat of deurwaarder bevordert dat het exploit degene voor wie het is bestemd, tijdig bereikt.~~
- ~~2. Betreft de verwijzing een zaak die met een verzoekschrift moet worden ingeleid, dan zendt de griffier een afschrift van de beschikking aan de rechter naar wie de zaak is verwezen.~~
- ~~3. Een De procedure waarin is verwezen wordt, in de stand waarin zij zich bij de verwijzing bevindt, voortgezet voor de rechter naar wie de zaak is verwezen. Een lagere rechter is aan de verwijzing gebonden, een hogere rechter niet.~~

Artikelen 75-76

[Ongewijzigd]

Negende afdeling. Slotbepaling

Artikel 77

1. In alle procedures waarin de Koning als eiser of als verzoeker optreedt, wordt de zaak ingeleid en voortgezet ten name van en door een door hem aan te wijzen gemachtigde.
2. Alle procedures tegen de Koning worden voortgezet ten name van een door hem aan te wijzen gemachtigde. Betreft het een zaak waarbij een vordering wordt ingesteld die bij dagvaarding moet worden ingeleid, dan wordt, indien de gemachtigde niet in het geding opkomt en indien daartoe gronden zijn, het verstek verleend en vonnis gewezen ten name van de procureur-generaal bij de Hoge Raad.

Eerste titel A. De basisprocedure in eerste aanleg

Eerste afdeling. Algemeen

Artikel 77a

1. Deze titel is van toepassing op alle zaken waarbij een vordering of eis of waarbij een verzoek door middel van een verzoekschrift bij de rechter wordt ingediend, voor zover daarop niet een andere, bijzondere wettelijke regeling van toepassing is. Of een zaak betrekking heeft op een vordering, eis of een verzoek, vloeit uit de wet voort.
2. De procedures waarin een vordering of eis wordt ingesteld, worden elders in dit wetboek aangeduid als vorderingsprocedures. De procedures waarin een verzoek wordt ingediend, worden elders in dit wetboek aangeduid als: verzoekprocedures.

Artikel 77b

1. Eiser of verzoeker dient het verzoekschrift digitaal in bij de rechtbank. Partijen dienen gedurende de procedure ook overige stukken digitaal in bij de rechtbank, tenzij de rechter anders bepaalt. Anderen dan partijen, die bij de procedure worden betrokken, dienen stukken digitaal in, tenzij de rechter anders bepaalt.
2. Waar deze wet voorschrijft dat handelingen schriftelijk geschieden, wordt hieraan op digitale wijze voldaan, tenzij de rechter anders bepaalt.

3. Aan het vereiste van ondertekening is voldaan door een elektronische handtekening, indien de methode die daarbij voor authenticatie is gebruikt voldoende betrouwbaar is, gelet op de aard en de inhoud van het elektronische bericht en het doel waarvoor het wordt gebruikt. De artikelen 15a, tweede tot en met zesde lid, en 15b van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek zijn van overeenkomstige toepassing, voor zover de aard van het bericht zich daartegen niet verzet.
4. De verplichtingen in het eerste en het tweede lid gelden niet voor de natuurlijke persoon die niet procedeert in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf, tenzij hij wordt bijgestaan of vertegenwoordigd wordt door een derde die beroepsmatig rechtsbijstand verleent. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen andere uitzonderingen op de verplichting tot digitale stukkenwisseling als bedoeld in het eerste en het tweede lid worden gemaakt.
5. Indien een partij niet verplicht is tot digitale stukkenwisseling en niet digitaal stukken wisselt, dient zij de stukken als bedoeld in het eerste lid in op papier en verricht zij de handelingen als bedoeld in het tweede lid op papier. De griffie zendt stukken en mededelingen op papier naar deze partij en stelt de door deze partij op papier ingediende stukken digitaal dan wel op papier ter beschikking van de overige partijen, met uitzondering van het verzoekschrift in een vorderingsprocedure.
6. Indien niet is voldaan aan de verplichtingen die voortvloeien uit de wet of de algemene maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 77f, eerste lid, biedt de rechter de eiser of verzoeker de gelegenheid binnen een door hem te bepalen termijn dit verzuim te herstellen, dan wel beveelt de rechter dat de procedure wordt voortgezet volgens de regels die gelden voor stukkenwisseling op papier. Maakt de eiser of verzoeker van deze gelegenheid tot herstel van het verzuim geen gebruik, dan wordt hij in de vordering of het verzoek niet ontvankelijk verklaard dan wel betreft de rechter het stuk niet bij zijn beslissing.
7. Niet-ontvankelijkverklaring wegens het ten onrechte indienen van een verzoekschrift op papier of het niet bij de mondelingen behandeling of zijn beslissing betrekken van een stuk omdat het na afloop van een termijn is ingediend, blijft achterwege indien redelijkerwijs niet kan worden geoordeeld dat de indiener in verzuim is geweest.

Artikel 77c

1. Als tijdstip waarop een stuk door de rechter digitaal is ontvangen, geldt het tijdstip waarop het bericht het systeem voor gegevensverwerking van de rechtspraak heeft bereikt.
2. Als tijdstip waarop een bericht of een stuk dat door de griffie is geplaatst in het digitale systeem van gegevensverwerking van de rechtspraak, door de betrokkenen bij de procedure wordt geacht te zijn ontvangen, geldt het tijdstip waarop hierover naar die betrokkenen een digitale kennisgeving is verzonden.

Artikel 77d

De rechter kan digitaal verschaft gegevens en bescheiden weigeren voor zover de aanvaarding daarvan in strijd zou zijn met de eisen van een goede procesorde.

Artikel 77e

1. Oproepingen die door de rechtbank geschieden, de beschikbaarstelling van een proces-verbaal en van een kopie van de uitspraak, alsmede andere berichtgeving tussen het gerecht en partijen geschieden digitaal, met uitzondering van berichtgeving ten aanzien van de partij als bedoeld in artikel 77b, vierde lid,- die te kennen heeft gegeven deze op papier te willen ontvangen.
2. Oproepingen die bij brief geschieden, vermelden de dag van de verzending. Deze vermelding geschiedt niet slechts op de envelop.
3. Indien een partij tijdens de mondelinge behandeling heeft gereageerd op het standpunt van de

wederpartij, zonder dat deze wederpartij of haar gemachtigde daarbij aanwezig was, zendt de griffier een weergave van de zakelijke inhoud van de reactie aan de wederpartij of aan haar gemachtigde.

Artikel 77f

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over het digitaal verkeer met de rechter.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over de toepassing van beeld- en geluidsopnamen.

Artikel 77g

Oproepingen van derden als partij in het geding geschieden met inachtneming van de termijnen die gelden voor de bezorging van het verzoekschrift bij de gedaagde of verzoeker. Indien de oproeping niet geschiedt bij hetzelfde verzoekschrift waarmee de gedaagde of verzoeker in de procedure is betrokken, wordt het verzoekschrift, waarmee de gedaagde of verzoeker in de procedure is betrokken, met de oproeping bij de derde bezorgd als bedoeld in de artikelen 77m en 113, eerste lid. Artikel 112, onderdelen c, d, e, f, g en i, artikel 128, tweede, derde en vierde lid en artikel 276 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 77h

Indien de behandeling van een zaak wordt aangehouden, blijft een hernieuwde oproeping van diegenen, aan wie de dag en het uur reeds mondeling ter zitting waren medegedeeld, achterwege.

Artikel 77i

De rechter kan ambtshalve en gehoord partijen of op verlangen van een van partijen bindende aanwijzingen geven over het verloop van de procedure en de indiening van processtukken.

Tweede afdeling. Het verzoekschrift

Artikel 77j

1. De eiser of verzoeker stelt zijn vordering in of dient zijn verzoek in door middel van een verzoekschrift.
2. Het verzoekschrift vermeldt ten minste:
 - a. de voornamen, naam en woonplaats of gekozen woonplaats, of, bij gebreke van een woonplaats in Nederland, het werkelijk verblijf van de eiser of verzoeker,
 - b. een duidelijke omschrijving van de vordering of het verzoek en de gronden waarop het berust,
 - c. de naam en het kantooradres van de gemachtigde of de advocaat, indien die door de eiser of verzoeker wordt aangewezen,
 - d. de door gedaagde tegen de vordering of de door belanghebbende tegen het verzoek aangevoerde verweren en de gronden daarvoor, alsmede
 - e. de bewijsmiddelen waarover de eiser of verzoeker kan beschikken tot staving van de betwiste gronden van zijn vordering of verzoek, en de getuigen die hij daartoe kan doen horen.
3. Het verzoekschrift wordt ondertekend. Tenzij indiening bij de kantonrechter plaatsvindt of

ingevolge bijzondere wettelijke bepaling niet door een advocaat behoeft te geschieden, geschiedt de ondertekening door een advocaat. Het kantoor van die advocaat geldt als gekozen woonplaats van de eiser of verzoeker.

4. De griffier legt de dag van indiening van het verzoekschrift vast. Hij stuurt de eiser of verzoeker onverwijld een bericht van ontvangst van het verzoekschrift en hij stuurt de eiser een oproepingsbericht.
5. Op het verzoekschrift en het oproepingsbericht in vorderingsprocedures zijn de eerste en vierde afdeling van de tweede titel van toepassing.

Artikel 77k

1. In het verzoekschrift kunnen gelijktijdig zowel een vordering als een verzoek worden ingediend, mits tussen de vordering en het verzoek voldoende samenhang bestaat.
2. Wanneer een verzoekschrift zowel betrekking heeft op een vordering als op een verzoek dan gelden voor de vordering en voor het verzoek de bepalingen voor de vorderingsprocedure, tenzij de wet of tenzij de rechter met het oog op een goede procesorde, anders bepaalt.
3. Het tweede lid is niet van toepassing op de gevolgen van het niet tijdig betalen van griffierechten en op het instellen van hoger beroep.
4. De rechter splitst een zaak in twee of meer zaken indien vordering en verzoek zich naar het oordeel van de rechter niet lenen voor gezamenlijke behandeling. In de beslissing tot splitsing vermeldt de rechter, voor zover van toepassing, het bijkomende griffierecht dat ingevolge artikel 8 van de Wet griffierechten burgerlijke zaken van partijen wordt geheven en binnen welke termijn dit griffierecht of dit verhoogde griffierecht betaald dient te worden. De gesplitste zaken worden voortgezet in de stand waarin de ingediende zaak zich bevindt.

Derde afdeling. Het verweer

Artikel 77l

1. Iedere gedaagde in een vorderingsprocedure en iedere belanghebbende in een verzoekprocedure kan binnen de daarvoor geldende termijn zijn verweer schriftelijk indienen.
2. In zaken waarin partijen in persoon kunnen procederen, kan verweer ook mondeling gevoerd worden.
3. De verweerder of de belanghebbende brengt alle verweergronden tegelijk naar voren, op straffe van verval van de niet aangevoerde verweergronden en van het recht om verweer alsnog in te dienen.
4. In afwijking van het derde lid kunnen zij die beroep willen doen op de termijn van artikel 104 van Boek 1 of van artikel 185 van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek, hun verweer tot dit beroep beperken.
5. Het verweerschrift vermeldt de bewijsmiddelen waarover verweerder of belanghebbende kan beschikken tot staving van de gronden van zijn verweer, alsmede de getuigen die hij daartoe kan doen horen.
6. Het verweerschrift mag een tegenvordering of tegenverzoek bevatten, ongeacht of het een vorderingsprocedure of een verzoekprocedure betreft, tenzij de oorspronkelijke eiser is opgetreden in hoedanigheid en de tegenvordering of het tegenverzoek hem persoonlijk zou betreffen of omgekeerd. Het tegenverzoek in een verzoekprocedure en in een vorderingsprocedure dient betrekking te hebben op het onderwerp van het oorspronkelijke verzoek of de oorspronkelijke vordering. Artikel 77j, tweede lid, onder d en e, is van overeenkomstige toepassing.

7. De eiser of verzoeker en overige gedaagden of belanghebbenden kunnen tegen een tegenvordering of tegenverzoek een verweerschrift indienen bij de rechtbank. De zaken betreffende de vordering of het verzoek en de tegenvordering of het tegenverzoek worden tegelijk behandeld en bij een en hetzelfde vonnis beslist, tenzij de rechter van oordeel is dat de een vóór de ander kan worden afgedaan.

Vierde afdeling. De mondelinge behandeling

Artikel 77m

1. Zo spoedig mogelijk nadat verweerder in de procedure is verschenen als bedoeld in artikel 114, nadat de in artikel 112, onder a, bedoelde termijn is verstreken, dan wel na ontvangst van het verzoekschrift in een verzoekprocedure, bepaalt de rechter dag en uur waarop de mondelinge behandeling aanvangt.
2. In verzoekprocedures beveelt de rechter oproeping van de verzoeker en voor zover nodig van de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden. Bovendien kan hij te allen tijde belanghebbenden, bekende of onbekende, doen oproepen. In geval van een verzoekschrift waarbij zowel een vordering als een verzoek wordt ingediend, beveelt de rechter ook de oproeping van belanghebbende die tevens gedaagde bij de vordering is.
3. De griffier roept de eiser of verzoeker en de gedaagde of belanghebbenden, bedoeld in het tweede lid, op voor de plaats, de dag en het uur van de mondelinge behandeling.
4. De oproepingen, behalve die van de verzoeker, gaan vergezeld van een kopie van het verzoekschrift, tenzij een oproeping op andere wijze dan bij brief of exploit geschiedt, of de rechter anders bepaalt; in deze gevallen bevat de oproeping een korte omschrijving van het verzoek.
5. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing indien de rechter zich in een verzoekprocedure aanstonds onbevoegd verklaart, de eiser of verzoeker aanstonds niet-ontvankelijk in zijn vordering of verzoek verklaart, of het verzoek toewijst.
6. De rechter kan met instemming of op verlangen van partijen de mondelinge behandeling achterwege laten en uitspraak doen. In kantonzaken kan de rechter de mondelinge behandeling achterwege laten, tenzij een partij om een mondelinge behandeling vraagt.

Artikel 77n

1. Tijdens de mondelinge behandeling kan de rechter:
 - a. partijen bevelen hem inlichtingen te geven,
 - b. partijen gelegenheid geven hun stellingen kort toe te lichten,
 - c. partijen gelegenheid geven hun stellingen nader te onderbouwen,
 - d. een schikking beproeven;
 - e. met partijen overleggen hoe het vervolg van de procedure zal verlopen, en
 - f. die aanwijzingen geven of die handelingen doen verrichten die hij geraden acht,voor zover de rechter dit in overeenstemming acht met de eisen van een goede procesorde.
2. Met toestemming van de rechter kunnen tijdens de mondelinge behandeling getuigen en deskundigen gehoord worden. De negende afdeling van de tweede titel is van overeenkomstige toepassing, onverminderd artikel 284, eerste lid.

3. Voor zover mogelijk bericht de griffier partijen tevoren over het doel van de mondelinge behandeling.
4. Partijen verschijnen op de mondelinge behandeling in persoon of bij gemachtigde. In zaken waarin zij niet in persoon kunnen procederen, verschijnen zij in persoon of bij advocaat. De rechter kan verschijning in persoon bevelen. Partijen die op de mondelinge behandeling in persoon verschijnen, mogen zich laten bijstaan door hun raadsman. In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, is de raadsman een advocaat.
5. Processtukken en andere stukken dienen zoveel mogelijk onmiddellijk na indiening van het verzoekschrift en verweerschrift en tot uiterlijk tien dagen voor de mondelinge behandeling te worden ingediend, tenzij de wet een andere termijn voorschrijft. Stukken die na die termijn of ter zitting worden overgelegd, worden door de rechter buiten beschouwing gelaten, tenzij er dringende redenen zijn om deze stukken wel bij de zitting te betrekken en de wederpartij door de late indiening niet in zijn belang wordt geschaad.
6. Indien met het oog op de mondelinge behandeling een bevel als bedoeld in artikel 22 wordt gegeven, moeten de bescheiden uiterlijk op een door de rechter te bepalen dag vóór de datum van de mondelinge behandeling aan de rechter en in afschrift aan de wederpartij zijn overgelegd.

Artikel 77o

1. Indien een schikking tot stand komt, wordt, wanneer een partij dat verlangt, een proces-verbaal opgemaakt, dat mede wordt ondertekend door partijen of hun tot dat doel bijzonderlijk gevolmachtigden en waarin de verbintenissen die partijen ten gevolge van die schikking op zich nemen, worden uitgedrukt. De uitgifte van dit proces-verbaal geschiedt in executoriale vorm.
2. Indien geen schikking tot stand komt, bepaalt de rechter wat de volgende proceshandeling zal zijn.

Artikel 77p

1. Indien de rechter partijen beveelt hem inlichtingen te geven als bedoeld in artikel 77n, eerste lid, onder a, ondervraagt de rechter partijen. Partijen kunnen elkaar vragen stellen, behoudens de bevoegdheid van de rechter om te beletten dat aan een bepaalde vraag gevolg wordt gegeven.
2. Een verklaring omtrent door haar te bewijzen feiten kan in het voordeel van de partij die haar aflegde geen bewijs opleveren. Overigens kan de rechter uit de afgelegde verklaringen, uit een niet-verschijnen op de mondelinge behandeling of uit een weigering om te antwoorden of het proces-verbaal te ondertekenen de gevolgtrekking maken die hij geraden acht, behoudens artikel 154.

Artikel 77q

1. De griffier houdt aantekening van het verhandelde tijdens de mondelinge behandeling. Hij maakt van de mondelinge behandeling proces verbaal op:
 - a. indien de rechter dit ambtshalve of op verzoek van een partij die daarbij belang heeft, bepaalt, of
 - b. op verzoek van de hogerberoepsrechter of de Hoge Raad.
2. Het proces-verbaal bevat de namen van de rechter of de rechters die de zaak behandelt onderscheidenlijk behandelen, die van partijen en van hun vertegenwoordigers of gemachtigden die op de zitting zijn verschenen, en die van de getuigen, deskundigen en tolken die op de zitting zijn verschenen.
3. Het proces-verbaal houdt een verkorte weergave in van hetgeen op de zitting met betrekking tot de zaak is voorgevallen.

4. De rechter kan bepalen dat de verklaring van een partij, getuige of deskundige geheel in het proces-verbaal zal worden opgenomen. In dat geval wordt de verklaring onverwijld op schrift gesteld en aan de partij, getuige of deskundige voorgelezen. Deze mag daarin wijzigingen aanbrengen, die op schrift worden gesteld en aan de partij, getuige of deskundige worden voorgelezen. De verklaring wordt door de partij, getuige of deskundige ondertekend. Heeft ondertekening niet plaats, dan wordt de reden daarvan in het proces-verbaal vermeld.
5. Het proces-verbaal wordt door de rechter en de griffier ondertekend. Bij verhindering van de rechter of de griffier wordt dit in het proces-verbaal vermeld.
6. De griffier stelt het proces-verbaal ter beschikking aan partijen.
7. Het proces-verbaal als genoemd in het eerste lid en in de artikelen 180, eerste lid, 198, vijfde lid, en 201, tweede lid, kan worden vervangen door een beeld- of geluidsopname.

Artikel 77r

1. De rechter kan na de mondelinge behandeling onmiddellijk mondeling uitspraak doen.
2. In afwijking van de artikelen 230 en 287 bestaat de mondelinge uitspraak uit de beslissing en de gronden van de beslissing.
3. Van de mondelinge uitspraak wordt door de griffier een proces-verbaal opgemaakt.
4. Het proces-verbaal wordt door de rechter en de griffier ondertekend. Bij verhindering van de rechter of de griffier wordt dit in het proces-verbaal vermeld.

Artikel 77s

1. Tenzij mondeling uitspraak wordt gedaan, doet de rechter in kantonzaken binnen vier weken en in andere zaken binnen zes weken na afloop van de mondelinge behandeling schriftelijk uitspraak.
2. In bijzondere omstandigheden kan de rechter deze termijn verlengen. Van de datum van uitspraak wordt aan partijen mededeling gedaan.
3. Op gezamenlijk verlangen van de in het geding verschenen partijen kan de rechter de uitspraak eenmalig uitstellen.

Vijfde afdeling. Bijzondere proceshandelingen

Artikel 77t

1. Indien dit met het oog op artikel 19 of met het oog op een goede instructie van de zaak noodzakelijk is, kan de rechter op verzoek van een partij toestaan of ambtshalve bepalen dat, in afwijking van of aanvulling op hetgeen in deze titel is bepaald:
 - a. termijnen worden verlengd,
 - b. partijen bij nader stuk reageren op elkaars standpunten,
 - c. een volgende mondelinge behandeling of andere zitting wordt gehouden,
 - d. voor, tijdens of na een mondelinge behandeling stukken worden ingediend en dat partijen daarop bij nader stuk reageren.
2. De rechter bepaalt de termijnen voor proceshandelingen als bedoeld in het eerste lid, onder b, c en d.

Tweede titel. De dagvaardingsvorderingsprocedure in eerste aanleg

Eerste afdeling. Algemene bepalingen

Artikel 78

1. Deze titel is van toepassing op alle vorderingsprocedureszaken, ~~waarop niet ingevolge artikel 261 de derde titel van toepassing is, en~~ voor zover daarop niet een andere, bijzondere wettelijke regeling van toepassing is.
2. ~~Deze titel is eveneens van toepassing op alle zaken, waarop niet ingevolge artikel 261 de derde titel van toepassing is en voor zover daarop niet een andere, bijzondere wettelijke regeling van toepassing is. De zaken, bedoeld in het eerste lid, worden elders in dit wetboek aangeduid als: zaken die bij dagvaarding moeten worden ingeleid.~~

Artikelen 79-81

[Ongewijzigd]

Artikel 82

1. In zaken waarin partijen in persoon kunnen procederen, kunnen worden conclusies en akten ook ter ~~terech~~zitting worden genomen, dan wel door indiening ter griffie tot uiterlijk de dag voor de zitting of een andere door de rechter bepaalde datum vóór de roldatum.
2. In deze zaken kunnen conclusies en akten ook mondeling ter ~~terech~~zitting worden genomen en kan mondeling verweer gevoerd worden.
3. ~~In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, worden, indien op de roldatum een terechtzitting plaatsvindt, conclusies en akten ter terechtzitting genomen. Indien niet een terechtzitting plaatsvindt, worden conclusies en akten op de roldatum genomen door indiening ter griffie vóór of op de roldatum.~~

Artikel 83

[Ongewijzigd]

~~Artikel 84~~

1. ~~Conclusies en akten worden, wanneer zij ter terechtzitting worden genomen, aan de griffier verstrekt.~~
2. ~~In zaken waarin partijen in persoon kunnen procederen, zendt de griffier zo spoedig mogelijk een afschrift van deze stukken aan de wederpartij, voor zover dit afschrift niet reeds aan haar of aan haar gemachtigde ter terechtzitting is overhandigd.~~
3. ~~Indien mondeling is geconcludeerd zonder dat de wederpartij of haar gemachtigde daarbij aanwezig was, zendt de griffier een weergave van de zakelijke inhoud van de conclusie aan de wederpartij of aan haar gemachtigde.~~
4. ~~In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, doet de advocaat uiterlijk op de roldatum een afschrift van deze stukken aan de advocaat van de wederpartij toekomen.~~

Artikel 85

1. Indien een partij zich bij verzoekschrift dagvaarding, verweerschrift, conclusie of akte op enig stuk beroept, is zij verplicht een kopie afschrift van het stuk bij te voegen, tenzij een kopie afschrift reeds bij een eerder processtuk in dezelfde zaak was gevoegd. De in de vorige volzin bedoelde

verplichting vervalt indien de wederpartij verklaart geen [kopie afschrift](#) te verlangen.

2. Indien de wederpartij verklaart inzage in het stuk zelf te verlangen, is de partij die zich op het stuk beroept bovendien verplicht dit ter griffie te deponeren. In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, kan in plaats daarvan het stuk aan de advocaat van de wederpartij tegen ontvangstbewijs worden afgegeven.
3. ~~Indien een partij nog enig stuk in het geding wenst te brengen nadat de dag voor een verschijning van partijen ter terechtzitting of het houden van pleidooien is bepaald, zendt zij een afschrift aan de wederpartij. Tegelijkertijd verstrekt zij een afschrift van het stuk aan de griffier.~~
4. ~~Indien ten aanzien van enig stuk aan enig voorschrift van dit artikel of van artikel 77n, vijfde lid, niet is voldaan, of dermate laat dat de wederpartij dientengevolge niet voldoende in staat is zich daarover uit te laten, kan zij zich daarop tot aan het eindvonnis beroepen. In dat geval of indien zodanig beroep niet wordt gedaan, terwijl de rechter reden heeft om te veronderstellen dat de wederpartij geen [kopie afschrift](#) van het stuk [is verstrekt heeft ontvangen](#), biedt hij de wederpartij de gelegenheid zich alsnog over het stuk uit te laten, dan wel houdt hij bij zijn beslissing ten nadele van de wederpartij met het stuk geen rekening.~~

Artikel 86

[Ongewijzigd]

Artikel 87

1. ~~De rechter kan, op verzoek van partijen of van een van hen dan wel ambtshalve, in alle gevallen en in elke stand van het geding een verschijning van partijen ter terechtzitting bevelen teneinde een schikking te beproeven.~~
2. ~~Partijen verschijnen ter terechtzitting in persoon of bij gemachtigde. In zaken waarin zij niet in persoon kunnen procederen, verschijnen zij in persoon of bij advocaat. De rechter kan verschijning in persoon bevelen. Partijen die ter terechtzitting in persoon verschijnen, mogen zich laten bijstaan door hun raadsman. In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, is de raadsman een advocaat.~~
3. ~~Indien een schikking tot stand komt, wordt, wanneer een partij dat verlangt, een proces-verbaal opgemaakt, dat mede wordt ondertekend door partijen of hun tot dat doel bijzonderlijk gevolmachtigden en waarin de verbintenissen die partijen ten gevolge van die schikking op zich nemen, worden uitgedrukt. De uitgifte van dit proces-verbaal geschiedt in executoriale vorm.~~
4. ~~Indien geen schikking tot stand komt, bepaalt de rechter de dag waarop de zaak weer op de rol zal komen.~~

Artikel 88

1. ~~Een verschijning van partijen ter terechtzitting kan ook worden bevelen tot het geven van inlichtingen aan de rechter. Artikel 87, tweede lid, is van toepassing.~~
2. ~~De rechter ondervraagt partijen. Partijen kunnen elkaar vragen stellen, behoudens de bevoegdheid van de rechter om te beletten dat aan een bepaalde vraag gevolg wordt gegeven.~~
3. ~~Van het verhandelde wordt een proces-verbaal opgemaakt dat na voorlezing door de rechter en door de griffier, alsmede door partijen wordt ondertekend. Indien geen inlichtingen zijn gegeven of de verschenen partijen daarmee instemmen, kan de rechter bepalen dat voorlezing en ondertekening door partijen achterwege blijven. Weigert een partij te ondertekenen of verklaart zij dit niet te kunnen, dan wordt die weigering of die verklaring inhoudende de oorzaak van verhindering, in het proces-verbaal vermeld. Eveneens vermeldt het proces-verbaal de door de rechter bepaalde dag waarop de zaak weer op de rol zal komen.~~

- ~~4. Een verklaring omtrent door haar te bewijzen feiten kan in het voordeel van de partij die haar aflegde geen bewijs opleveren. Overigens kan de rechter uit de afgelegde verklaringen, uit een niet-verschijnen ter terechtzitting of uit een weigering om te antwoorden of het proces-verbaal te ondertekenen de gevolgtrekking maken die hij geraden acht, behoudens artikel 154.~~

Artikel 89

~~Indien met het oog op een verschijning ter terechtzitting als bedoeld in artikel 87 of artikel 88 een bevel als bedoeld in artikel 22 wordt gegeven, moeten de bescheiden uiterlijk op een door de rechter te bepalen dag vóór de datum van de verschijning aan de rechter en in afschrift aan de wederpartij zijn overgelegd.~~

Artikel 90

- ~~1. In alle gevallen waarin de rechter een dag bepaalt waarop de zaak weer op de rol zal komen, bepaalt hij tevens welke proceshandeling dan moet worden verricht.~~
- ~~2. Dient een zaak in enige stand van het geding wederom voor een proceshandeling ter rolle, dan geschiedt dit bij een enkelvoudige kamer.~~

Artikel 91

~~De griffier verstrekt zo spoedig mogelijk een afschrift van processen-verbaal aan de eiser en aan de in het geding verschenen gedaagde.~~

Artikel 92

~~Indien de griffier aan partijen stukken toezendt, geschiedt dit, tenzij de rechter anders bepaalt, bij gewone brief.~~

Tweede afdeling. Kantonzaken

Artikel 93

Door de kantonrechter worden behandeld en beslist:

- ~~zaken betreffende vorderingen met een beloop van ten hoogste € 25.000, de tot aan de dag waarop de zaak aanhangig is van dagvaarding verschenen rente daarbij inbegrepen, tenzij de rechtstitel dat bedrag te boven gaat en die rechtstitel wordt betwist;~~
- ~~zaken betreffende vorderingen van onbepaalde waarde, indien er duidelijke aanwijzingen bestaan dat de vordering geen hogere waarde vertegenwoordigt dan € 25.000;~~
- ~~zaken betreffende een arbeidsovereenkomst, een collectieve arbeidsovereenkomst, algemeen verbindend verklaarde bepalingen van een collectieve arbeidsovereenkomst, een vut-overeenkomst als bedoeld in de Wet kaderregeling vut overheidspersoneel, een consumentenkredietovereenkomst met een kredietsom van ten hoogste € 40 000 of een agentuur-, huur-, huurkoop- of consumentenkoopovereenkomst, ongeacht het beloop of de waarde van de vordering;~~
- ~~andere zaken ten aanzien waarvan de wet dit bepaalt.~~

Artikel 94

- ~~1. Indien een zaak meer dan één vordering als bedoeld in artikel 93 onder a en b betreft, is voor de toepassing van dat artikel beslissend het totale beloop of de totale waarde van deze vorderingen.~~
- ~~2. Indien een zaak meer vorderingen betreft en ten minste één daarvan een vordering is als bedoeld in artikel 93 onder c of d, worden deze vorderingen alle door de kantonrechter behandeld en beslist, voor zover de samenhang tussen de vorderingen zich tegen afzonderlijke behandeling verzet.~~

3. In het geval van [een vordering en een tegenvordering zaken in conventie en in reconventie](#), waarbij ~~van er~~ ten minste één [vordering](#) een vordering betreft als bedoeld in artikel 93 onder c of d, is het tweede lid van overeenkomstige toepassing.
4. In het geval van een hoofdzaak en een zaak in vrijwaring, waarvan er ten minste één een vordering betreft als bedoeld in artikel 93 onder c of d, worden deze vorderingen alle door de kantonrechter behandeld en beslist.

Artikel 95

[Ongewijzigd]

Artikel 96

1. In alle zaken die slechts rechtsgevolgen betreffen die ter vrije bepaling van partijen staan, kunnen zij zich samen tot een kantonrechter van hun keuze wenden en zijn beslissing inroepen. Het geding wordt gevoerd op de wijze als door de kantonrechter bepaald.
2. [Indien slechts een van partijen zich tot de kantonrechter wendt voor toepassing van het eerste lid, wordt aan haar keuze slechts gevolg gegeven indien alle andere partijen de kantonrechter berichten dat zij instemmen met deze keuze.](#)

Artikel 97

1. Buiten de gevallen als bedoeld in artikel 94, derde lid, wordt een [tegevordering in reconventie](#) ook in afwijking van de artikelen 93 tot en met 96 behandeld en beslist door de rechter die de [vordering zaak in conventie](#) behandelt en beslist, voor zover de samenhang tussen de vorderingen zich tegen afzonderlijke behandeling verzet.
2. Buiten de gevallen als bedoeld in artikel 94, vierde lid, wordt een zaak in vrijwaring ook in afwijking van de artikelen 93 tot en met 96 behandeld en beslist door de rechter die de hoofdzaak behandelt en beslist.

Artikel 98

[ongewijzigd]

Derde afdeling. Relatieve bevoegdheid

Artikelen 99-108a

[Ongewijzigd]

Artikel 109

1. [In zaken waarbij zowel een vordering wordt ingesteld als een verzoek wordt ingediend, is bevoegd de rechter van de woonplaats van de gedaagde bij de vordering, tenzij het verzoek niet behoort tot diens absolute bevoegdheid.](#)
2. Wijzen de artikelen 99 tot en met 108 geen bevoegde rechter aan, dan is bevoegd de rechter van de woonplaats van de eiser dan wel, indien er meer eisers zijn, elk van de eisers of, bij gebreke daarvan, de rechter te ~~Den Haag's-Gravenhage~~.

Artikel 110

1. Het verweer dat de rechter niet relatief bevoegd is, wordt op straffe van verval van het recht daartoe gevoerd vóór alle weren ten gronde. In zaken waarin de vordering ten hoogste € 25.000 beloopt, zaken betreffende een individuele arbeidsovereenkomst en zaken als bedoeld in artikel

101 en 103, tweede zin, beoordeelt de rechter ook zonder daartoe strekkend verweer of hij relatief bevoegd is.

2. Indien de rechter beslist dat niet hij, maar een andere rechter relatief bevoegd is, verwijst hij de zaak naar deze rechter. Artikel 74, ~~eerste lid en derde lid, eerste zin, zijn is~~ van toepassing.
3. Tegen een vonnis waarbij een verweer als bedoeld in het eerste lid wordt verworpen of de zaak naar een andere rechter wordt verwezen, is geen hogere voorziening toegelaten. De rechter naar wie de zaak is verwezen, is aan die verwijzing gebonden. De vorige zin mist toepassing indien de rechter zich tevens absoluut onbevoegd verklaart en de zaak verwijst naar een hogere rechter.

Vierde afdeling. DagvaardingHet verzoekschrift in vorderingsprocedures

Artikel 111

~~1. Dagvaarding geschiedt bij exploit.~~

~~2. Naast de gegevens bedoeld in artikel 45, derde lid, vermeldt het exploit van dagvaarding:~~

~~a. de door eiser gekozen woonplaats in Nederland;~~

~~b. in zaken waarin partijen in persoon kunnen procederen, indien de eiser bij gemachtigde procedeert, de naam en het adres van de gemachtigde;~~

~~c. in zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, de naam en het kantooradres van de advocaat die door de eiser wordt gesteld;~~

~~d. de eis en de gronden daarvan;~~

~~e. de aanwijzing van de rechter die van de zaak kennisneemt, onder vermelding van het adres van de zittingsplaats waar de zaak moet worden behandeld alsmede, indien de zaak moet worden behandeld in een zittingsplaats waar geen stukken kunnen worden ingediend, het adres waar stukken kunnen worden ingediend;~~

~~f. de roldatum waartegen wordt gedagvaard en, indien alsdan een terechtzitting plaatsvindt, het uur daarvan;~~

~~g. in zaken waarin partijen in persoon kunnen procederen: de wijze waarop de gedaagde in het geding moet verschijnen, te weten in persoon of vertegenwoordigd door een gemachtigde en de wijze waarop de gedaagde kan antwoorden, zoals bepaald in artikel 82, eerste en tweede lid;~~

~~h. in zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen: de wijze waarop de gedaagde in het geding moet verschijnen, te weten vertegenwoordigd door een advocaat;~~

~~i. de in artikel 139 genoemde rechtsgevolgen die intreden indien de gedaagde niet op de voorgeschreven wijze in het geding verschijnt of, behalve in kantonzaken of zaken in kort geding, het door zijn verschijning verschuldigde griffierecht niet tijdig voldoet;~~

~~j. indien er meer gedaagden zijn, het in artikel 140, derde lid, genoemde rechtsgevolg dat intreedt indien niet alle gedaagden op de voorgeschreven wijze in het geding verschijnen;~~

~~k. de mededeling of van gedaagde bij verschijning in de procedure griffierecht zal worden geheven en binnen welke termijn dit griffierecht betaald dient te worden met verwijzing naar een vindplaats van de meest recente bijlage behorende bij de Wet griffierechten burgerlijke zaken waarin de hoogte van de griffierechten staan vermeld. Hierbij wordt vermeld dat van een persoon die onvermogen is, een bij of krachtens de wet vastgesteld griffierecht voor onvermogenen wordt geheven, indien hij op het tijdstip waarop het griffierecht wordt geheven, heeft overgelegd:~~

~~1°. een afschrift van het besluit tot toevoeging, bedoeld in artikel 29 van de Wet op de rechtsbijstand,~~

~~of indien dit niet mogelijk is ten gevolge van omstandigheden die redelijkerwijs niet aan hem zijn toe te rekenen, een afschrift van de aanvraag als bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de Wet op de Rechtsbijstand, dan wel~~

- ~~2° een verklaring van het bestuur van de raad voor rechtsbijstand als bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel e, van de Wet op de rechtsbijstand waaruit blijkt dat zijn inkomen niet meer bedraagt dan de inkomens, bedoeld in de algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 35, tweede lid, van die wet;~~
- ~~1. indien het exploit van dagvaarding een zaak betreft waarbij meerdere gedaagden zijn betrokken, de mededeling dat van partijen die bij dezelfde advocaat verschijnen en gelijklopende conclusies nemen of gelijklopend verweer voeren, op basis van artikel 15 van de Wet griffierechten burgerlijke zaken slechts eenmaal een gezamenlijk griffierecht wordt geheven.~~
- ~~3. Het exploit van dagvaarding vermeldt de door gedaagde tegen de eis aangevoerde verweren en de gronden daarvoor. Verder vermeldt het exploit de bewijsmiddelen waarover eiser kan beschikken en de getuigen die hij kan doen horen ter staving van de aldus betwiste gronden van de eis.~~

Artikel 112 [Vervallen per 01-01-2011]

In het oproepingsbericht als bedoeld in artikel 77j, vierde lid, neemt de griffier de inhoud van het verzoekschrift op en vermeldt de griffier ten minste:

- a. de dag waarop de gedaagde ten laatste als verweerder kan verschijnen in de procedure als bedoeld in artikel 114, eerste lid, welke dag ligt vier weken na de dag van indiening van het verzoekschrift bij de rechtbank;
- b. de dag waarop de gedaagde ten laatste zijn verweerschrift kan indienen, welke dag in kantonzaken vier weken en in andere zaken zes weken ligt na de dag waarop hij als verweerder in de procedure is verschenen als bedoeld in artikel 114;
- c. in zaken waarin partijen in persoon kunnen procederen: de wijze waarop de gedaagde in de procedure moet verschijnen, te weten in persoon of vertegenwoordigd door een gemachtigde en de wijze waarop en de termijn waarbinnen de gedaagde zich kan verweren, zoals bepaald in artikel 82, eerste en tweede lid;
- d. in zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen: de wijze waarop de gedaagde in de procedure moet verschijnen, te weten vertegenwoordigd door een advocaat;
- e. de aanwijzing van de rechter die van de zaak kennisneemt, onder vermelding van het adres van de zittingsplaats waar de zaak moet worden behandeld alsmede, indien de zaak moet worden behandeld in een zittingsplaats waar geen stukken kunnen worden ingediend, het adres waar stukken kunnen worden ingediend;
- f. de in artikel 139 genoemde rechtsgevolgen die intreden indien de gedaagde bij een vordering niet verschijnt in de procedure als verweerder als bedoeld in artikel 114;
- g. indien er verschillende gedaagden zijn, het in artikel 140, tweede lid, genoemde rechtsgevolg dat intreedt indien niet alle gedaagden op de voorgeschreven wijze in de procedure verschijnen;
- h. indien het een zaak betreft met verschillende gedaagden, de mededeling dat van partijen die bij dezelfde advocaat of gemachtigde verschijnen en gelijklopende stukken indienen, op basis van artikel 15 van de Wet griffierechten burgerlijke zaken slechts eenmaal een gezamenlijk griffierecht wordt geheven;

i. indien het een zaak betreft anders dan een kantonzaak, de mededeling dat van gedaagden bij verschijning in de procedure dan wel voor indiening van een verweerschrift een griffierecht zal worden geheven, binnen welke termijn dit griffierecht betaald dient te worden, alsmede de hoogte daarvan. Hierbij wordt vermeld dat van een persoon die onvermogen is, een lager griffierecht wordt geheven, indien hij op het tijdstip waarop het griffierecht wordt geheven heeft ingediend:

1°. het besluit tot toevoeging, bedoeld in artikel 29 van de Wet op de rechtsbijstand, of indien dit niet mogelijk is ten gevolge van omstandigheden die redelijkerwijs niet aan hem zijn toe te rekenen, de aanvraag als bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de Wet op de Rechtsbijstand, dan wel

2°. een verklaring van de raad als bedoeld in artikel 1, onder b, van die wet, waaruit blijkt dat zijn inkomen niet meer bedraagt dan de bedragen, bedoeld in artikel 35, derde en vierde lid, telkens onderdelen a tot en met d dan wel in die artikelleden, telkens onderdeel e, van die wet;

j. de aanwijzing van de rechter die van de zaak kennisneemt, onder vermelding van het adres van de zittingsplaats waar de zaak wordt behandeld alsmede de wijze waarop stukken kunnen worden ingediend;

k. in geval van kort geding, de plaats, de dag en het uur van de mondelinge behandeling.

Artikel 113 [~~Vervallen per 15-10-2005~~]

1. De eiser bezorgt het oproepingsbericht als bedoeld in artikel 112 bij de gedaagde

a. bij exploit, of

b. op andere wijze,

binnen twee weken na de dag van indiening van het verzoekschrift, voor zover de wet niet anders bepaalt.

2. Heeft de eiser het oproepingsbericht bezorgd op de wijze, bedoeld in het eerste lid, onder b, en gedaagde verschijnt niet binnen vier weken na indiening van het verzoekschrift bij de rechtbank, dan kan eiser binnen twee weken na de dag waarop gedaagde zich uiterlijk diende te verschijnen, het oproepingsbericht bij exploit bezorgen bij de gedaagde. De termijn om te verschijnen als bedoeld in artikel 112, onder a, wordt in dat geval verlengd met twee weken.

3. Het eerste en tweede lid zijn ook van toepassing indien het verzoekschrift zowel een vordering als een verzoek bevat.

4. Indien het tweede lid van toepassing is, kan een oproepingsbericht worden verbeterd of aangevuld. Het verbeterde of aangevulde oproepingsbericht vervangt het eerdere oproepingsbericht. De termijn om te verschijnen als bedoeld in de laatste volzin van het tweede lid, wordt in het oproepingsbericht gewijzigd.

Artikel 114

~~De gewone termijn van dagvaarding is ten minste een week.~~

1. Een gedaagde geldt als verweerder die in de procedure is verschenen, indien binnen de termijn, genoemd in artikel 112, onder a,

a. hij zijn verweerschrift indient en het griffierecht betaalt,

b. een advocaat zich namens hem heeft gemeld bij de griffie of de verweerder de naam en het adres van zijn gemachtigde aan de griffie heeft medegedeeld, of

c. hij de griffier schriftelijk bericht dat hij in de procedure betrokken wenst te worden.

2. Gedaagden kunnen bij de kantonrechter ook als verweerder in de procedure verschijnen door op een zitting mondeling verweer te voeren.

Artikel 115

1. Indien de gedaagde een bekende woonplaats of een bekend werkelijk verblijf buiten Nederland heeft in een Staat waar de in artikel 56, eerste lid, bedoelde verordening van toepassing is, of in een Staat die in Europa is gelegen en die partij is bij het op 15 november 1965 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en in handelszaken (Trb. 1966, 91), is de termijn om te verschijnen in afwijking van artikel 112, onder a, ten minste zes weken en is de termijn tussen de kennisgeving aan de gedaagde en het verstrijken van de termijn om te verschijnen van dagvaarding ten minste vier weken.
2. Indien de gedaagde noch in Nederland, noch in een Staat als bedoeld in het eerste lid, een bekende woonplaats of een bekend werkelijk verblijf heeft, is de termijn om te verschijnen in afwijking van artikel 112, onder a, ten minste vier maanden en is de termijn tussen de kennisgeving aan de gedaagde en het verstrijken van de termijn om te verschijnen van dagvaarding ten minste drie maanden.
3. Indien de gedaagde in Nederland geen bekende woonplaats of bekend werkelijk verblijf heeft, is de termijn om te verschijnen in afwijking van artikel 112, onder a en van dagvaarding in afwijking van het eerste en tweede lid ten minste drie weken en is de termijn tussen de kennisgeving aan de gedaagde en het verstrijken van de termijn om te verschijnen ten minste een week, indien het exploit in Nederland wordt gedaan aan de gedaagde in persoon, dan wel aan een door de gedaagde voor deze zaak gekozen woonplaats.

Artikel 116

1. Indien in rechte worden opgeroepen houders van aandelen of andere effecten die welke niet op naam staan of waarvan de houders niet bij naam bekend zijn, is de termijn, bedoeld in artikel 112, onder a, van dagvaarding ten minste zes vier-weken.
2. Deze termijn geldt eveneens indien in rechte worden opgeroepen zij die algemene voorwaarden gebruiken waarin bedingen voorkomen waarvan gesteld wordt dat zij onredelijk bezwarend zijn, in het geval dat ingevolge artikel 1003, onder 1°, hun naam en woonplaats niet afzonderlijk in het exploit worden vermeld.

Artikel 117

De in de artikelen 112, 113, 115 en 116 genoemde termijnen kunnen op mondeling of schriftelijk verzoek van de eiser door de voorzieningenrechter of, in kantonzaken, de kantonrechter, zo nodig onder het stellen van voorwaarden, worden verkort. De beschikking wordt vermeld aan het hoofd van het verzoekschrift of exploit van dagvaarding.

Artikel 118

~~1. Oproepingen van derden als partij in het geding geschieden met inachtneming van de voor dagvaarding geldende termijnen. Indien de oproeping niet geschiedt bij hetzelfde exploit waarmee de gedaagde is gedagvaard, wordt het exploit, waarmee de gedaagde is gedagvaard, met de oproeping aan de derde betekend. Artikel 112, onderdelen c, d, e, f en h, zijn van overeenkomstige toepassing.~~

~~2. Artikel 128, tweede, zesde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.~~

Artikel 119

~~1. De termijn van dagvaarding vangt aan op de dag, volgend op die waarop het exploit is uitgebracht. Wordt de dagvaarding gedaan met toepassing van artikel 56, dan vangt de termijn van dagvaarding aan op de dag, volgend op de datum van verzending als bedoeld in het tweede lid, onder a, van dat artikel.~~

~~2. Bij het bepalen van de termijn van dagvaarding wordt de roldatum niet meegerekend.~~

Artikel 120

1. Al hetgeen in deze afdeling is voorgeschreven, wordt op straffe van nietigheid in acht genomen.
2. Een gebrek in een exploit ~~dagvaarding~~ dat nietigheid meebrengt, kan bij exploit, ~~uitgebracht voor de roldatum,~~ worden hersteld.
3. Bij het uitbrengen van dat exploit moeten de voor ~~de oproeping dagvaarding~~ voorgeschreven termijnen ~~en~~ in acht worden genomen, ~~tenzij de rechter anders bepaalt. Indien inachtneming van de termijn van dagvaarding meebrengt dat de roldatum niet kan worden gehandhaafd, moet een andere roldatum worden aangezegd, met vermelding van het uur indien alsdan een terechtzitting plaatsvindt.~~
4. Het eerste lid is niet van toepassing op hetgeen is voorgeschreven in artikel ~~77j~~ 444, tweede lid. De rechter kan eiser bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken.

Artikel 121

1. Verschijnt de gedaagde niet in het geding dan wel verzuimt hij advocaat te stellen hoewel hem dat bij ~~oproepingsbericht dagvaarding~~ was aangezegd, en blijkt aan de rechter dat het exploit ~~van dagvaarding~~ lijdt aan een gebrek dat nietigheid meebrengt, dan verleent de rechter geen verstek tegen hem.
2. In het geval bedoeld in het eerste lid ~~beveelt bepaalt~~ de rechter ~~een nieuwe roldatum en beveelt hij~~ dat ~~deze~~ door de eiser ~~bij een herstel~~ exploit aan de gedaagde wordt aangezegd met herstel van het gebrek ~~en met inachtneming van artikel 120, derde lid,~~ op kosten van de eiser.
3. Is echter aannemelijk dat het exploit ~~met het oproepingsbericht van dagvaarding~~ de gedaagde als gevolg van het gebrek niet heeft bereikt, dan spreekt de rechter de nietigheid van het exploit uit.

Artikel 122

1. Verschijnt de gedaagde in het geding, of komt hij, na bij verstek te zijn veroordeeld, in verzet, en beroept hij zich op de nietigheid van het exploit ~~dagvaarding~~, dan verwerpt de rechter dat beroep indien naar zijn oordeel het gebrek de gedaagde niet onredelijk in zijn belangen heeft geschaad.
2. De rechter kan echter in dit geval, zo daartoe gronden zijn, het herstel van het gebrek op kosten van de eiser bevelen.

Artikelen 123-124

[ongewijzigd]

Vijfde afdeling. Verloop van het geding in vorderingsprocedures

Artikel 125

- ~~1. Het geding is aanhangig vanaf de dag waarop het verzoekschrift bij de rechter is ingediend als bedoeld in artikel 77j van dagvaarding.~~
- ~~2. Het exploit van dagvaarding wordt door de eiser ter griffie ingediend uiterlijk op de laatste dag~~

~~waarop de griffie is geopend, voorafgaande aan de in de dagvaarding vermelde roldatum.~~

- ~~3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald in welke gevallen de eiser een exploit van dagvaarding elektronisch kan indienen. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gegeven over de voorwaarden waaronder en de wijze waarop een exploit van dagvaarding elektronisch kan worden ingediend, alsmede over de betrouwbaarheid en vertrouwelijkheid van het elektronisch indienen van het exploit van dagvaarding. Een door de griffie gewaarmerkt afschrift van het elektronisch ingediende exploit van dagvaarding, geldt in de procedure als het in het tweede lid bedoelde exploit van dagvaarding.~~
- ~~4. De griffier schrijft de zaak in op de rol van een enkelvoudige kamer.~~
- ~~5. De aanhangigheid van het geding vervalt indien het exploit van dagvaarding niet uiterlijk op het in het tweede lid vermelde tijdstip ter griffie is ingediend, tenzij binnen twee weken na de in de dagvaarding vermelde roldatum een geldig herstelexploit is uitgebracht.~~

Artikel 126

- ~~1. De gedaagde kan de roldatum, vermeld in het exploit van dagvaarding, vervroegen door aan de eiser bij exploit een vroegere roldatum te doen aanzeggen, met vermelding van het uur indien alsdan een terechtzitting plaatsvindt. In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, wordt hierbij tevens advocaat gesteld.~~
- ~~2. Die aanzegging geschiedt op straffe van nietigheid op een termijn van ten minste een week voor de aangezegde vroegere roldatum. De gedaagde dient het exploit van aanzegging uiterlijk op de laatste dag waarop de griffie is geopend, voorafgaande aan de vervroegde roldatum, in ter griffie.~~
- ~~3. Zijn er medegedaagden, dan wordt de aanzegging, voor zover zij niet mede van hen uitgaat, bij exploit ook aan hen op straffe van nietigheid gedaan met inachtneming van zodanige termijn tussen dat exploit en de vervroegde roldatum, als waarop ieder van hen, als gedaagde, volgens de wet aanspraak zou kunnen maken.~~
- ~~4. Wordt door meer dan één gedaagde van het recht de roldatum te vervroegen gebruik gemaakt, dan geldt de aanzegging van de vroegste roldatum.~~

Artikel 127

- ~~1. Indien de in artikel 125, tweede lid, bedoelde indiening ter griffie van het exploit van dagvaarding niet tijdig heeft plaats gehad, is de gedaagde bevoegd, onder overlegging van het exploit van dagvaarding, de zaak op de rol te laten inschrijven.~~
- ~~2. Indien de gedaagde van zijn in het eerste lid bedoelde bevoegdheid gebruik maakt, is hij tevens bevoegd, te vorderen dat hij van de instantie wordt ontslagen met veroordeling van de eiser in de kosten. In dat geval biedt de rechter gedurende een door hem te bepalen termijn aan de eiser gelegenheid om hetzij op de voet van artikel 123, eerste lid, advocaat te stellen, hetzij bij akte te verklaren dat hij wenst voort te procederen. Indien de eiser van deze gelegenheid geen gebruik maakt, wordt de vordering toegewezen.~~
- ~~3. Indien de gedaagde een vroegere roldatum heeft aangezegd en het exploit van aanzegging niet tijdig ter griffie heeft ingediend, blijft de oorspronkelijke, in het exploit van dagvaarding vermelde roldatum gehandhaafd.~~

Artikel 127a

[Ongewijzigd]

Artikel 128

1. Indien de gedaagde bij gemachtigde of bij advocaat procedeert, deelt hij ~~op de eerste roldatum~~ de naam en het adres van de gemachtigde of de naam en het kantooradres van de advocaat mede zodra hij in de procedure verschijnt als bedoeld in artikel 114.
2. ~~De gedaagde neemt zijn met redenen omklede conclusie van antwoord op de eerste of op een door de rechter nader te bepalen roldatum, doch Indiening van het verweerschrift geschiedt niet dan nadat hij de gedaagde het verschuldigde griffierecht heeft voldaan. De rechter houdt de zaak aan zolang de gedaagde het griffierecht niet heeft voldaan en de termijn genoemd in artikel 3, derde lid, van de Wet griffierechten burgerlijke zaken nog loopt.~~
3. ~~De gedaagde brengt alle excepties en zijn antwoord ten principale tegelijk naar voren, op straffe van verval van de niet aangevoerde excepties en, indien niet ten principale is geantwoord, van het recht om dat alsnog te doen.~~
4. ~~In afwijking van het derde lid kunnen zij die beroep willen doen op de termijn van artikel 104 van Boek 1 of van artikel 185 van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek, hun verweer tot dit beroep beperken.~~
5. ~~De conclusie van antwoord vermeldt de bewijsmiddelen waarover gedaagde kan beschikken tot staving van de gronden van zijn verweer, alsmede de getuigen die hij daartoe kan doen horen. De rechter kan gedaagde bevelen alsnog de ontbrekende gegevens te verstrekken.~~
36. Indien de verschenen gedaagde het griffierecht niet tijdig heeft voldaan, zijn de artikelen 139 tot en met 142 van toepassing behalve in het geval dat artikel 127a, tweede lid, van toepassing is.
47. Artikel 127a, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 129

[Ongewijzigd]

Artikel 130

1. Zolang de rechter nog geen dag heeft bepaald waarop hij uitspraak doet, is de eiser bevoegd zijn eis of de gronden daarvan schriftelijk, bij conclusie of akte ~~ter rolle~~, te veranderen of te vermeerderen. De gedaagde is bevoegd hiertegen bezwaar te maken, op grond dat de verandering of vermeerdering in strijd is met de eisen van een goede procesorde. De rechter beslist, partijen gehoord, zo spoedig mogelijk. De rechter kan op dezelfde grond ook ambtshalve een verandering of vermeerdering van eis buiten beschouwing laten.
2. Tegen de beslissingen van de rechter, bedoeld in het eerste lid, staat geen hogere voorziening open.
3. Indien een partij niet in het geding is verschenen, is een verandering of vermeerdering van eis tegen die partij uitgesloten, tenzij de eiser de verandering of vermeerdering tijdig aan haar kenbaar heeft gemaakt op dezelfde wijze als waarop het verzoekschrift bij die partij is bezorgd. In laatstgenoemd geval is artikel 120, derde lid, van overeenkomstige toepassing.

Artikel 131

~~Nadat de gedaagde voor antwoord heeft geconcludeerd, beveelt de rechter een verschijning van partijen ter terechtzitting als bedoeld in artikel 87 of artikel 88, tenzij hij oordeelt dat de zaak daarvoor niet geschikt is. Uiterlijk twee weken na het in de eerste volzin bedoelde tijdstip beslist de rechter hieromtrent. Tegen deze beslissing staat geen hogere voorziening open.~~

Artikel 132

1. ~~Indien geen verschijning van partijen ter terechtzitting op de voet van artikel 131 is bevolen, geeft~~

~~de rechter aan de eiser gelegenheid voor repliek te concluderen. Hierna kan de gedaagde voor dupliek concluderen.~~

- ~~2. Is wel een verschijning van partijen ter terechtzitting op de voet van artikel 131 bevolen, dan wordt aan partijen slechts gelegenheid geboden voor repliek en dupliek, indien zulks met het oog op artikel 19 of met het oog op een goede instructie van de zaak noodzakelijk is.~~
- ~~3. De rechter staat het nemen van nog meer conclusies toe, indien zulks met het oog op artikel 19 of met het oog op een goede instructie van de zaak noodzakelijk is.~~
- ~~4. Tegen beslissingen over de toepassing van het tweede lid en het derde lid staat geen hogere voorziening open.~~

Artikel 133

- ~~1. De rechter stelt de termijnen voor het nemen van de conclusies vast.~~
- ~~2. Partijen kunnen uitstel vragen voor het nemen van conclusies. De rechter volgt een daartoe strekkend, eenstemmig verzoek van partijen, tenzij dit zou leiden tot onredelijke vertraging van het geding.~~
- ~~3. Het eerste en het tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing op de termijnen voor het verrichten van andere proceshandelingen dan conclusies en op de mogelijkheid om daarvoor uitstel te krijgen.~~
- ~~4. Wanneer een proceshandeling niet is verricht binnen de daarvoor gestelde termijn en daarvoor geen uitstel kan worden verkregen, vervalt het recht om de desbetreffende proceshandeling te verrichten.~~

Artikel 134

- ~~1. Voordat de rechter over de zaak beslist, wordt aan partijen desverlangd gelegenheid geboden voor pleidooien. Indien partijen op een terechtzitting op de voet van artikel 131 hun standpunt in voldoende mate mondeling hebben kunnen uiteenzetten, kan de rechter bepalen dat geen gelegenheid zal worden gegeven voor pleidooien.~~
- ~~2. Indien de pleidooien op de bepaalde dag niet plaatsvinden, wordt, behoudens bijzondere omstandigheden, geen nieuwe dag voor pleidooien bepaald.~~
- ~~3. Partijen mogen hun eigen zaak bepleiten.~~
- ~~4. De rechter kan bepalen dat partijen bij de pleidooien in persoon aanwezig moeten zijn.~~

Artikel 135

~~In zaken waarin partijen in persoon kunnen procederen, stelt de griffier zo spoedig mogelijk de eiser en de in het geding verschenen gedaagde, voor zover zij niet in persoon of bij gemachtigde aanwezig waren op de terechtzitting, op de hoogte van het procesverloop.~~

Zesde afdeling. Reconventie

Artikel 136

~~De gedaagde is bevoegd een eis in reconventie in te stellen, tenzij de eiser in conventie is opgetreden in hoedanigheid en de reconventie hem persoonlijk zou betreffen of omgekeerd.~~

Artikel 137

~~De eis in reconventie moet dadelijk bij het antwoord worden ingesteld. Artikel 111, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.~~

Artikel 138

- ~~1. De zaken in conventie en in reconventie worden tegelijk voldongen en bij een en hetzelfde eindvonnis beslist, tenzij de rechter van oordeel is dat de zaak in conventie of die in reconventie vroeger kan worden afgedaan.~~
- ~~2. De zaken worden gesplitst indien in één van beide zaken de rechter beveelt dat de procedure wordt voortgezet volgens de regels die gelden voor de verzoekschriftprocedure dan wel de rechter met toepassing van artikel 71 verwijst of zich absoluut onbevoegd verklaart.~~

Zevende afdeling. Verstek

Artikel 139

Indien het oproepingsbericht bij exploit is betekend en de eiser de griffie over het tijdstip en de betekening in kennis heeft gesteld en de gedaagde niet in de procedure op de eerste of op een door de rechter nader bepaalde roldatum in het geding verschijnt dan wel verzuimt advocaat te stellen of, indien verschuldigd, het griffierecht niet tijdig voldoet hoewel hem dat bij het oproepingsbericht dagvaarding was aangezegd, en de voorgeschreven termijnen en formaliteiten in acht zijn genomen, verleent de rechter verstek tegen hem en wijst hij de vordering toe, tenzij deze hem onrechtmatig of ongegrond voorkomt.

Artikel 140

[Ongewijzigd]

Artikel 141

De kosten die een gevolg zijn van het feit dat een partij niet in het geding is verschenen of het griffierecht niet tijdig heeft voldaan, komen ten laste van die partij, tenzij verstek was verleend op een dagvaarding die exploit dat nietig wordt verklaard.

Artikel 142

[Ongewijzigd]

Achtste afdeling. Verzet

Artikel 143

1. De gedaagde die bij verstek is veroordeeld, kan daartegen verzet doen door het indienen van een verzoekschrift als bedoeld in artikel 77j, eerste lid.
2. Het oproepingsbericht als bedoeld in artikel 77j, vierde lid, wordt betekend ~~Het verzet moet worden gedaan~~ bij exploit ~~van dagvaarding~~ binnen vier weken na de betekening van het vonnis of van enige uit kracht daarvan opgemaakte of ter uitvoering daarvan strekkende akte aan de veroordeelde in persoon, of na het plegen door deze van enige daad waaruit noodzakelijk voortvloeit dat het vonnis of de aangevangen tenuitvoerlegging aan hem bekend is. De in de eerste volzin bedoelde termijn is acht weken indien de gedaagde ten tijde van de in de eerste volzin bedoelde betekening of daad geen bekende woonplaats of bekend werkelijk verblijf in Nederland heeft, maar zijn woonplaats of werkelijk verblijf buiten Nederland bekend is.
3. Buiten de gevallen bedoeld in het tweede lid vangt de termijn waarbinnen het verzet moet worden gedaan, aan op de dag waarop het vonnis ten uitvoer is gelegd.

4. De veroordeelde die in het vonnis heeft berust, kan daartegen niet meer in verzet komen.

Artikelen 144-145

[Ongewijzigd]

Artikel 146

1. Op het exploit van verzet zijn artikel 77j, tweede ~~en derde lid, onder a en c artikel 111, eerste lid,~~ en artikel 112, ~~tweede lid,~~ onder c, ~~d, e en j tot en met h~~ van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat niet vermeld hoeft te worden de wijze waarop de oorspronkelijk eiser ~~verweer kan voeren kan antwoorden,~~
2. Indien een ~~tegenvordering eis in reconventie~~ wordt ingesteld, vermeldt het exploit deze ~~vordering eis~~ met de gronden daarvan. Artikel ~~77j, tweede lid, onder d en d111, derde lid,~~ is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 147

1. Door het verzet wordt de instantie heropend. Het geding verloopt als in de vijfde afdeling bepaald, met dien verstande dat het exploit van verzet als ~~verweer conclusie van antwoord~~ geldt.
2. Was het verstek tegen de oorspronkelijk gedaagde verleend wegens het niet tijdig voldoen van het door hem verschuldigde griffierecht, dan zorgt de oorspronkelijk gedaagde dat het verschuldigde griffierecht is voldaan ~~binnen de daarvoor door het gerecht gestelde termijn, op de eerste roldatum van het verzet.~~ Is het verschuldigde griffierecht, bedoeld in de eerste zin, niet alsnog tijdig voldaan, dan bekrachtigt de rechter het verstekvonnis.
3. Was het verstek tegen de oorspronkelijk gedaagde verleend wegens het niet verschijnen in het geding, dan houdt de rechter de zaak aan zolang de gedaagde het verschuldigde griffierecht niet heeft voldaan en de termijn genoemd in artikel 3, derde lid, van de Wet griffierechten burgerlijke zaken nog loopt. De tweede zin van het tweede lid is van overeenkomstige toepassing.
4. Artikel 127a, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

~~Artikel 148~~

~~Door verval van instantie na verzet vervalt ook het verstekvonnis.~~

Negende afdeling. Bewijs

Artikelen 149-207

[Worden in invoeringswet meegenomen]

Tiende afdeling. Incidentele vorderingen

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 208

1. Incidentele vorderingen worden ingesteld bij ~~verzoekschrift dagvaarding~~ of bij met redenen omklede conclusie. De artikelen 85, 86 ~~en, 128, 133 en 134~~ zijn van toepassing. ~~De rechter kan in afwijking van artikel 77n, vijfde lid, termijnen vaststellen voor het indienen van incidentele vorderingen.~~
2. ~~De rechter kan in bijzondere gevallen het nemen van conclusies van repliek en dupliek toestaan.~~

3.—Incidentele vorderingen worden zoveel mogelijk tegelijk ingesteld.

Artikel 209

Op de incidentele vorderingen wordt bij eindvonnis beslist, tenzij indien de zaak dat medebrengt dat, op een incidentele vordering eerst en vooraf wordt beslist. Voor zover de hoofdzaak niet gelijktijdig is afgedaan, bepaalt de rechter bij de beslissing op het incident tevens de volgende processtapdag waarop de zaak weer op de rol zal komen.

§ 2. Vrijwaring

Artikel 210

1. Indien de gedaagde meent gronden te hebben om iemand in vrijwaring op te roepen en hij die oproeping niet heeft gedaan vóór de dag waarop de hoofdzaak moet dienen, neemt hij zijn daartoe strekkende, met redenen omklede conclusie vóór alle weren op de voor het verweer nemen van de conclusie van antwoord bepaalde rol datum.
2. Indien de eiser meent gronden te hebben om iemand in vrijwaring op te roepen, neemt hij zijn daartoe strekkende, met redenen omklede conclusie uiterlijk op de rol datum, op zijn verzoek bepaald bij de verschijning van partijen ter terecht zitting op de voet van artikel 77m434. Vindt geen verschijning van partijen op de voet van artikel 77m434 plaats, dan neemt de eiser zijn conclusie uiterlijk op de daarvoor door de rechter het nemen van de conclusie van repliek bepaalde datum.
3. Indien de vordering wordt toegewezen, bepaalt de rechter de dag waarop zowel de hoofdzaak als de zaak in vrijwaring worden voortgezet weer op de rol zullen komen. Betreft de zaak in vrijwaring een vordering die ongeacht het beloop of de waarde door de kantonrechter moet worden behandeld, dan verwijst de rechter beide zaken daarbij zo nodig, met overeenkomstige toepassing van artikel 71, naar de kantonrechter.
4. Het vonnis waarbij de oproeping dagvaarding in vrijwaring is toegestaan, behoeft aan de waarborg niet betekend te worden. Het verzoekschrift De dagvaarding moet de in het vonnis vermelde beslissing behelzen; bij dat verzoekschrift die dagvaarding moet het verzoekschrift de dagvaarding in de hoofdzaak in kopie afschrift worden betekend. _
5. Indien de vordering wordt afgewezen, bepaalt de rechter bij die beslissing de dag waarop de zaak zal worden voortgezet weer op de rol zal komen of beveelt hij een verschijning van partijen ter terecht zitting.

Artikelen 211-214

[Ongewijzigd]

Artikel 215

In geval in de hoofdzaak en in de zaak in vrijwaring een zelfde datum voor de uitspraak is bepaald tegelijk in staat van wijzen zijn, wordt daarin gelijktijdig beslist. Indien dit niet het geval is, wordt op vordering van de oorspronkelijke eiser of gedaagde de hoofdzaak afzonderlijk beslist.

Artikel 216

Hij die ter zake van vrijwaring is opgeroepen gedagvaard, moet procederen voor de rechter waar de hoofdzaak aanhangig is, zelfs indien hij ontkent waarborg te zijn.

§ 3. Voeging en tussenkomst

Artikel 217

[Ongewijzigd]

Artikel 218

Deze vordering wordt ingesteld bij incidentele conclusie vóór of op de ~~rol~~datum waarop de laatste conclusie in het aanhangige geding wordt genomen.

Artikelen 219-219a

[Ongewijzigd]

§ 4. Verwijzing en voeging van zaken

Artikel 220

1. In zaken die reeds eerder bij een andere gewone rechter van gelijke rang aanhangig zijn gemaakt tussen dezelfde partijen over hetzelfde onderwerp, of in geval de zaak verknocht is aan een zaak die reeds bij een andere gewone rechter van gelijke rang aanhangig is, kan de verwijzing naar die andere rechter worden gevorderd. In deze zaken kan de rechter ook ambtshalve naar die andere rechter verwijzen. Verwijzing is ook mogelijk indien één der zaken bij de kantonrechter in behandeling is en de andere niet. Van verknochte zaken kan ook sprake zijn als de ene zaak een vordering betreft en de andere zaak een verzoek.
2. Door de eiser kan deze vordering slechts worden ingesteld bij ~~het de~~-inleidende verzoekschrift dagvaarding-of bij incidentele conclusie vóór het verweerantwoord.
3. Door de gedaagde moet de vordering worden ingesteld bij met redenen omklede conclusie vóór alle weren op de voor het indienen van het verweer nemen van de conclusie van antwoord-bepaalde ~~rol~~datum.
4. In het geval van verwijzing naar een andere kamer van hetzelfde gerecht vermeldt de rechter in de beslissing tot verwijzing een nieuwe ~~rol~~datum waarop, alsmede, indien daarin een wijziging optreedt, op welke wijze partijen in het geding moeten verschijnen. Indien tegen de gedaagde verstek is verleend, beveelt de rechter dat de nieuwe ~~rol~~datum door de eiser bij exploit aan de gedaagde wordt aangezegd onder betekening van de beslissing tot verwijzing. Artikel 221 is bij verwijzing naar een andere kamer van hetzelfde gerecht niet van toepassing.
5. Indien bij hetzelfde gerecht één der zaken in behandeling is bij de kantonrechter en deze een vordering betreft als bedoeld in artikel 93 onder c of d, kan in de andere zaak verwijzing van die andere zaak naar de kantonrechter worden gevorderd, ook als die zaak reeds eerder aanhangig was.
6. Artikel 71, vierde lid, eerste zin, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 221

Indien een zaak naar een andere rechter wordt verwezen, heeft iedere partij het recht de overige partijen bij exploit op te roepen ~~tegen de dag waarop zij de zaak ter rolle wil doen dienen~~. Voor deze oproeping moeten de voor ~~dagvaarding voorgeschreven~~ termijnen genoemd in artikel 113 in acht worden genomen. Is met het oog op het geding voor de eerste rechter woonplaats gekozen, dan kan het in dit artikel bedoelde exploit ook aan die woonplaats worden gedaan.

Artikel 222

1. In geval voor dezelfde rechter tussen dezelfde partijen en over hetzelfde onderwerp tegelijk zaken aanhangig zijn, of voor dezelfde rechter verknochte zaken aanhangig zijn, kan daarvan de voeging worden gevorderd. In deze zaken kan de rechter ook ambtshalve naar die andere rechter verwijzen. Van verknochte zaken kan ook sprake zijn als de ene zaak een vordering betreft en de

[andere zaak een verzoek.](#)

2. Artikel 220, tweede en derde lid, [is zijn](#)-op deze vordering van toepassing.

§ 5. Voorlopige voorzieningen

Artikel 223

[Ongewijzigd]

§ 6. Zekerheidstelling voor proceskosten

Artikel 224

[Ongewijzigd]

Elfde afdeling. Schorsing en hervatting

Artikel 225

1. Gronden voor schorsing van het geding zijn:
 - a. de dood van een partij;
 - b. verandering van de persoonlijke staat van een partij;
 - c. het ophouden van de betrekkingen waarin een partij het geding voerde, hetzij ten gevolge van rechtsopvolging onder algemene titel op een ander, hetzij door een andere oorzaak.
2. Schorsing vindt plaats door [betekening van de ingeroepen grond voor de schorsing aan de wederpartij dan wel door](#) een daartoe strekkende akte ~~ter rolle~~. Bij gebreke hiervan wordt het geding op naam van de oorspronkelijke partij voortgezet.
3. Alle proceshandelingen, verricht nadat de schorsing is ingetreden, zijn nietig.
4. Schorsing kan niet meer plaatsvinden nadat de dag is bepaald waarop het vonnis zal worden uitgesproken.

Artikel 226

[Ongewijzigd]

Artikel 227

1. In de gevallen, bedoeld in artikel 225, eerste lid, wordt het geding hervat in de stand waarin dit zich bij de schorsing bevond:
 - a. doordat de partij bij wie de grond voor de schorsing is opgekomen bij de betekening van de schorsingsgrond verklaart dat het geding wordt hervat;
 - b. doordat een der partijen, met instemming van de andere partij, een daartoe strekkende akte ~~ter rolle~~ neemt, dan wel bij exploit verklaart dat het geding wordt hervat.
2. [De rechter bepaalt de te nemen processtap en stelt partijen hiervan in kennis, met vermelding van de toepasselijke termijnen. De partij die bij de in het eerste lid, onder a, bedoelde betekening of het in het eerste lid, onder b, bedoelde exploit verklaart dat het geding wordt hervat, roept daarbij de andere partij op tegen de dag waarop zij de zaak ter rolle wil doen dienen. Voor deze oproeping moeten de voor dagvaarding voorgeschreven termijnen in acht worden genomen.](#)
3. In zaken waarin partijen niet in persoon kunnen procederen, stellen zij opnieuw advocaat.

Artikel 228

1. In geval van schorsing wegens overlijden of verlies van de hoedanigheid van de gestelde advocaat, wordt het geding hervat in de stand waarin dit zich bij de schorsing bevond doordat een der partijen, met instemming van de andere partij, een daartoe strekkende akte ~~ter rolle~~ neemt, ~~dan wel bij exploit~~ verklaart dat het geding wordt hervat.
2. Artikel 227, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing. Partijen stellen opnieuw advocaat. De akte of verklaring genoemd in het eerste lid bevat de mededeling van de schorsing van het geding en de schorsingsoorzaak en de aanzegging dat een andere advocaat moet worden gesteld.

Twaalfde afdeling. Het vonnis

Artikel 229

~~De rechter bepaalt de dag waarop hij uitspraak zal doen en deelt deze dag aan de eiser en aan de in het geding verschenen gedaagde mede. Op verlangen van de in het geding verschenen partijen stelt de rechter de uitspraak uit.~~

Artikel 230

1. Het vonnis vermeldt:
 - a. de namen en de woonplaats van de partijen, en de namen van hun gemachtigden of advocaten;
 - b. het verloop van het geding;
 - c. de slotsom van ~~het verzoekschrift de dagvaarding~~ en de conclusies van partijen;
 - d. de slotsom van de conclusie van het openbaar ministerie in de gevallen waarin het is gehoord;
 - e. de gronden van de beslissing, waaronder begrepen de feiten waarop de beslissing rust;
 - f. de beslissing;
 - g. de naam van de rechter of, bij een meervoudige kamer, de namen van de rechters door wie het vonnis is gewezen;
 - h. de dag van de uitspraak.
2. Indien tegen de gedaagde of, bij meer gedaagden, tegen hen allen verstek is verleend en de vorderingen van de eiser geheel of gedeeltelijk worden toegewezen, kan ten aanzien van de ingevolge het eerste lid, onder a, c, e en f, te vermelden gegevens worden volstaan door aan het vonnis een kopie van het betekende oproepingsbericht te hechten met verwijzing naar een door de griffier gewaarmerkt afschrift van het exploit van dagvaarding waarop het vonnis wordt gesteld of dat aan het vonnis wordt gehecht.
3. Het vonnis wordt door de rechter, of, bij een meervoudige kamer, door de voorzitter en de griffier ondertekend. ~~Het vonnis kan ook worden ondertekend door de rechter die het uitspreekt.~~

Artikel 231

1. Van de vonnissen verstrekt de griffier op de dag van de uitspraak een kopie afschrift aan de eiser en aan de gedaagde die in het geding is verschenen. Betreft het een eindvonnis, dan is de kopie het afschrift die dat wordt verstrekt aan een partij die tot tenuitvoerlegging van dat vonnis kan overgaan, opgemaakt in executoriale vorm.
2. De griffier verstrekt desverlangd tweede of verdere in executoriale vorm opgemaakte kopieën

~~afschriften~~ van een vonnis aan de partij die tot tenuitvoerlegging van dat vonnis kan overgaan, dan wel aan de rechtverkrijgenden onder algemene titel van deze partij. Artikel 28, vijfde en zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.

- ~~Elk afschrift dat Een kopie van een vonnis, die~~ in executoriale vorm is opgemaakt, wordt gedagtekend.

Artikel 232

- De rechter kan, voordat hij definitief over de zaak beslist, een tussenvonnissen wijzen.
- Van de artikelen 230 en 231, eerste lid, kan, voor zover nodig, worden afgeweken:
 - indien een tussenvonnissen wordt gewezen ~~tijdens een mondelinge behandeling bij een verschijning van partijen ter terechtzitting als bedoeld in de artikelen 87 en 88~~ en indien alle partijen aldaar zijn verschenen;
 - indien een tussenvonnissen wordt gewezen ter beslissing op een incidentele vordering en de wederpartij te kennen geeft tegen toewijzing geen bezwaar te hebben.

Artikelen 233-245

[Ongewijzigd]

Dertiende afdeling. Afbreking van de instantie

§ 1. Doorhaling op de rol

Artikel 246

- ~~Op verlangen van partijen wordt de zaak op de rol doorgehaald.~~
- ~~De enkele doorhaling op de rol heeft geen rechtsgevolgen. Partijen kunnen de rechtsgevolgen bij overeenkomst bepalen.~~

Artikel 247

~~Indien geen van partijen er, na in de gelegenheid te zijn gesteld zich daarover uit te laten, blijkt van geeft het geding te willen voortzetten, kan de zaak ook ambtshalve op de rol worden doorgehaald.~~

Artikel 248

~~Indien ten aanzien van een partij, met toepassing van het derde lid van artikel 199, het bedrag van de schadeloosstelling en het loon van deskundigen voorlopig in debet zijn gesteld, beslist de rechter met overeenkomstige toepassing van artikel 244, tweede lid, welk deel van dit bedrag elk der partijen dient te dragen en veroordeelt hen dienovereenkomstig tot voldoening aan de griffier.~~

§ 12. Afstand van de procedureinstantie

Artikel 249

- Zolang de gedaagde ~~geen verweerschrift heeft ingediend niet voor antwoord heeft geconcludeerd~~, kan de eiser afstand doen van de procedure instantie.
- De eiser is verplicht de proceskosten van de gedaagde te betalen.
- Indien ten aanzien van een partij, met toepassing van artikel 199, derde lid, het bedrag van de schadeloosstelling en het loon van deskundigen voorlopig in debet zijn gesteld, beslist de rechter

met overeenkomstige toepassing van artikel 244, tweede lid, welk deel van dit bedrag elk der partijen dient te dragen en veroordeelt hen dienovereenkomstig tot voldoening aan de griffier.
Artikel 248 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 250

1. Afstand van de procedure instantie wordt gedaan bij akte ter rolle.
2. Indien de afstand door een advocaat of een gemachtigde wordt gedaan, legt deze een hem daartoe door de eiser verstrekte bijzondere volmacht over.
3. Door afstand van de procedure instantie worden partijen van rechtswege hersteld in de toestand als ware het geding niet in deze instantie aanhangig geweest, onverminderd het bepaalde in artikel 316, tweede lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek.
4. Ter zake van de betaling van de kosten vaardigt de rechter op verlangen van de gedaagde een bevelschrift uit. Het bevelschrift is uitvoerbaar bij voorraad.
5. Nadat hij de kosten heeft betaald, kan de eiser de vordering opnieuw instellen.

Artikel 250a

1. Totdat de rechter de dag heeft bepaald waarop hij uitspraak zal doen, kunnen partijen gezamenlijk afstand doen van de procedure bij akte.
2. Partijen dragen elk hun eigen kosten, tenzij zij anders overeenkomen. Nadat de kosten zijn betaald, kan eiser de vordering opnieuw instellen.
3. Artikel 250, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

§ 3. Verval van instantie

Artikel 251

1. ~~Indien de proceshandeling waarvoor de zaak staat, langer dan twaalf maanden niet is verricht, bepaalt de rechter op verlangen van de wederpartij van de partij die de proceshandeling moet verrichten, een roldatum waarop deze wederpartij verval van instantie kan vorderen, dan wel kan vragen om een laatste uitstel te verlenen aan de partij die de proceshandeling moet verrichten of om vonnis te wijzen. De rechter kan hiertoe, eveneens na verloop van twaalf maanden, ook ambtshalve een roldatum bepalen.~~
2. ~~De in het eerste lid bedoelde roldatum wordt in beide gevallen bepaald op een termijn van ten hoogste drie maanden.~~
3. ~~Verval van instantie kan op de bepaalde roldatum slechts worden gevorderd indien het voornemen daartoe ten minste twee weken vóór die roldatum aan de nalatige partij is aangezegd.~~
4. ~~De rechter wijst de vordering tot verval van instantie toe, tenzij voor of op die roldatum
 - a. ~~de proceshandeling alsnog wordt verricht, of~~
 - b. ~~de wederpartij van de partij die het verval vordert, aannemelijk maakt dat voor de vertraging van het geding een reden bestaat die deze in redelijkheid kan rechtvaardigen.~~~~
5. ~~Indien op de ingevolge het eerste lid bepaalde roldatum de proceshandeling waarvoor de zaak staat niet alsnog is of wordt verricht, en voorts de wederpartij van degene die de proceshandeling moet verrichten geen verval van instantie vordert noch zich anderszins uitlaat over de voortgang van het geding als bedoeld in het eerste lid, wordt de zaak op de rol doorgehaald.~~

Artikel 252

- ~~1. De kosten van de vervallen instantie worden van rechtswege gecompenseerd. De rechter kan echter, indien hij daartoe gronden aanwezig acht, een partij geheel of gedeeltelijk in de kosten veroordelen.~~
- ~~2. Artikel 248 is van overeenkomstige toepassing.~~

Artikel 253

- ~~1. Door verval van instantie worden partijen van rechtswege hersteld in de toestand als ware het geding niet in deze instantie aanhangig geweest, onverminderd het bepaalde in artikel 316, tweede lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek.~~
- ~~2. Wordt de vordering opnieuw ingesteld, dan kan wederom gebruik worden gemaakt van in de vervallen instantie gedane gerechtelijke erkentnissen en bijgebracht bewijs.~~

Veertiende afdeling. Het kort geding

Artikel 254

1. In alle spoedeisende zaken waarin, gelet op de belangen van partijen, een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereist, is de voorzieningenrechter bevoegd deze te geven.
2. Op aanvraag van de belanghebbende partij kan de voorzieningenrechter de [oproeping dagvaarding](#)-bevelen tegen de dag en het uur, de zondag daarbij inbegrepen, voor elk geval te bepalen. Hij kan daarbij tevens bevelen dat de [terecht](#)zitting op een andere plaats dan in het gerechtsgebouw wordt gehouden. De voorzieningenrechter kan aan de dagbepaling voorwaarden verbinden, die door de eiser in acht moeten worden genomen. Deze voorwaarden moeten uit [het verzoekschrift de dagvaarding](#) blijken.
3. De zaak kan ook worden aangebracht op een [terecht](#)zitting, door de voorzieningenrechter te houden op de daartoe door hem te bepalen werkdagen.
4. De artikelen 127a en 128, tweede lid en [derde zesde](#)-lid, zijn niet van toepassing.
5. In zaken die ten gronde door de kantonrechter worden behandeld en beslist is ook de kantonrechter bevoegd tot het geven van een voorziening als in deze afdeling bedoeld. Daarbij is op de kantonrechter van toepassing hetgeen omtrent de voorzieningenrechter is bepaald.
- 65.** Indien de gevorderde voorziening betrekking heeft op een zaak betreffende het personen- en familierecht als bedoeld in de zesde titel van het derde boek is artikel 803 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 255

1. De gedaagde kan in de zaken, bedoeld in artikel 79, tweede lid, behalve bij advocaat ook in persoon procederen, maar niet vertegenwoordigd door een gemachtigde die geen advocaat is.
2. Partijen kunnen ook vrijwillig ter [terecht](#)zitting van de voorzieningenrechter in kort geding verschijnen. Het eerste lid is van toepassing.
3. In andere korte gedingen [waarbij](#) niet [een vordering wordt ingesteld ingeleid met een dagvaarding](#), kunnen partijen behalve bij advocaat ook in persoon procederen, maar niet vertegenwoordigd door een gemachtigde die geen advocaat is.

Artikel 256-259

[Ongewijzigd]

Artikel 260 [Vervallen per 01-05-2007]

Derde titel. De verzoekschriftprocedure in eerste aanleg

Eerste afdeling. Algemene bepaling

Artikel 261

- ~~1. Voor zover uit de wet niet anders voortvloeit, is d~~eze titel is van toepassing op alle zaken verzoekprocedures, voor zover daarop niet een andere wettelijke regeling van toepassing is en voor zover in het verzoekschrift niet tevens of uitsluitend een vordering is ingesteld~~die met een verzoekschrift moeten worden ingeleid~~, alsmede op zaken waarin de rechter ambtshalve een beschikking geeft.
- ~~2. Met een verzoekschrift worden ingeleid de zaken ten aanzien waarvan dit uit de wet voortvloeit.~~

Tweede afdeling. Relatieve bevoegdheid

Artikel 262

Tenzij de wet anders bepaalt, is bevoegd:-

- ~~a.~~ de rechter van de woonplaats van hetzij de verzoeker of één van de verzoekers, hetzij één van de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden dan wel, als zodanige woonplaats in Nederland niet bekend is, de rechter van het werkelijk verblijf van één van hen.
- ~~b.~~ indien het verzoek betrekking heeft op een bij dagvaarding ingeleid of in te leiden geding, de rechter die bevoegd is van dat geding kennis te nemen, tenzij het verzoek niet behoort tot diens absolute bevoegdheid.

Artikelen 263-267

[Ongewijzigd]

Artikel 268

1. In zaken betreffende nalatenschappen is bevoegd de rechter van de laatste woonplaats van de overledene. In afwijking van de eerste zin is in zaken die volgens afdeling 7 van titel 5 van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek met een verzoekschrift moeten worden ingeleid, bevoegd de rechter van de woonplaats van de rechthebbende.
2. Van de in artikel 12, vierde lid, tweede volzin, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, bedoelde beschikking wordt door de griffier een kopie afschrift gezonden aan de als uitsluitend bevoegde aangewezen kantonrechter, aan de onder curatele gestelde, de rechthebbende en degene ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld en voorts aan de curator, de mentor en aan ieder der bewindvoerders. Van de beslissing is geen hogere voorziening toegelaten. De kantonrechter die als uitsluitend bevoegde is aangewezen, is aan die aanwijzing gebonden.

Artikel 268a [Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 269

Wijzen de artikelen 109, eerste lid, en -262 tot en met 268 geen bevoegde rechter aan, dan is de rechter te Den Haag's-Gravenhage bevoegd.

Artikel 270

1. Indien de rechter, zonodig ambtshalve, beslist dat niet hij, maar een andere rechter van gelijke rang bevoegd is, verwijst hij de zaak in de stand waarin deze zich bevindt, naar die andere rechter. De griffier zendt een [kopie afschrift](#) van de beschikking aan de rechter naar wie de zaak is verwezen. Verwijzing als bedoeld in dit lid vindt niet plaats indien de verzoeker en de opgeroepen belanghebbenden hebben aangegeven dat zij geen verwijzing wensen.
2. In zaken met betrekking tot echtscheiding, scheiding van tafel en bed, ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed en ontbinding van een geregistreerd partnerschap en daarmee verband houdende verzoeken tot het treffen van een voorlopige voorziening of een nevenvoorziening, vindt een verwijzing als bedoeld in het eerste lid slechts plaats indien de andere echtgenoot of geregistreerde partner de bevoegdheid betwist.
3. Tegen de beslissing waarbij een betwisting van bevoegdheid wordt verworpen of de zaak naar een andere rechter wordt verwezen, is geen hogere voorziening toegelaten. De rechter naar wie de zaak is verwezen, is aan die verwijzing gebonden. De vorige zin mist toepassing indien de rechter zich tevens absoluut onbevoegd verklaart en de zaak verwijst naar een hogere rechter.

Derde afdeling. Oproeping

Artikel 271

De oproeping van verzoekers of van in de procedure verschenen belanghebbenden geschiedt [schriftelijk](#) door de griffier ~~bij gewone brief, tenzij~~ [De rechter kan nader anders bepalen](#) [hoe deze oproeping geschiedt](#).

Artikel 272

[Ongewijzigd]

~~Artikel 273~~

~~De oproeping van een rechterlijke autoriteit, het openbaar ministerie of de raad voor de kindbescherming geschiedt door de griffier bij gewone brief.~~

~~Artikel 274~~

~~Oproepingen die bij brief geschieden, vermelden de dag van de verzending. Deze vermelding geschiedt niet slechts op de envelop.~~

Artikel 275

[Ongewijzigd]

Artikel 276

1. ~~Oproepingen vermelden de plaats, de dag en het uur van de terechtzitting. Zij worden zo spoedig mogelijk en ten minste een week vóór die dag verzonden, tenzij de rechter anders bepaalt.~~
2. De oproeping bevat ~~tevens~~ de mededeling of voor de indiening van een verweerschrift griffierecht zal worden geheven en dat indien de verweerder het verschuldigde griffierecht niet tijdig heeft voldaan de rechter het ingediende verweerschrift niet bij zijn beslissing op het verzoek betreft, binnen welke termijn dit griffierecht betaald dient te worden, alsmede een verwijzing naar een vindplaats van de meest recente bijlage behorende bij de Wet griffierechten burgerlijke zaken waarin de hoogte van de griffierechten staan vermeld. Hierbij wordt vermeld dat van een persoon die onvermogen is, een bij of krachtens de wet vastgesteld griffierecht voor onvermogenen wordt geheven, indien hij op het tijdstip waarop het griffierecht wordt geheven heeft overgelegd:
 - 1°. een [kopie afschrift](#) van het besluit tot toevoeging, bedoeld in artikel 29 van de Wet op de

rechtsbijstand, of indien dit niet mogelijk is ten gevolge van omstandigheden die redelijkerwijs niet aan hem zijn toe te rekenen, een [kopie afschrift](#) van de aanvraag als bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de Wet op de Rechtsbijstand, dan wel

- 2°. een verklaring van het bestuur van de raad voor rechtsbijstand als bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel e, van de Wet op de rechtsbijstand waaruit blijkt dat zijn inkomen niet meer bedraagt dan de inkomens, bedoeld in de algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 35, tweede lid, van die wet.

- 23.** Indien het een zaak betreft waarbij meerdere belanghebbenden zijn betrokken, bevat de oproeping tevens de mededeling dat van belanghebbenden die bij dezelfde advocaat verschijnen en gelijkkluidende verweerschriften indienen, op basis van artikel 15 van de Wet griffierechten burgerlijke zaken slechts eenmaal een gezamenlijk griffierecht wordt geheven.

Artikel 277

[Ongewijzigd]

Vierde afdeling. Verloop van de procedure

Artikel 278

- ~~1. Het verzoekschrift vermeldt de voornamen, naam en woonplaats of, bij gebreke van een woonplaats in Nederland, het werkelijk verblijf van de verzoeker, alsmede een duidelijke omschrijving van het verzoek en de gronden waarop het berust. In zaken betreffende een nalatenschap vermeldt het verzoekschrift tevens de laatste woonplaats van de overledene of de reden waarom deze vermelding niet mogelijk is.~~
- ~~2. Het verzoekschrift wordt ondertekend en ter griffie ingediend. Indien de voorzieningenrechter daarop moet beschikken, kan het aan deze ter hand worden gesteld.~~
- ~~3. Tenzij indiening bij de kantonrechter plaatsvindt of ingevolge bijzondere wettelijke bepaling niet door een advocaat behoeft te geschieden, wordt het verzoekschrift ondertekend door een advocaat. Het kantoor van die advocaat geldt als gekozen woonplaats van de verzoeker.~~
- ~~4. De griffier tekent de dag van indiening of de dag van terhandstelling aan de voorzieningenrechter op het verzoekschrift aan.~~

Artikel 279

- ~~1. De rechter bepaalt, tenzij hij zich aanstonds onbevoegd verklaart of het verzoek toewijst, onverwijld dag en uur waarop de behandeling aanvangt. Hij beveelt tevens oproeping van de verzoeker en voor zover nodig van de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden. Bovendien kan hij te allen tijde belanghebbenden, bekende of onbekende, doen oproepen.~~
- ~~2. De oproepingen, behalve die van de verzoeker, gaan vergezeld van een [kopie afschrift](#) van het verzoekschrift, tenzij een oproeping op andere wijze dan bij brief of exploit geschiedt, of de rechter anders bepaalt; in deze gevallen bevat de oproeping een korte omschrijving van het verzoek.~~
- ~~3. De opgeroepene verschijnt ter terechtzitting in persoon of bij een gemachtigde. In zaken waarin het verzoekschrift door een advocaat moet worden ingediend, verschijnt de opgeroepene in persoon of bij advocaat. De rechter kan verschijning in persoon bevelen. De opgeroepene die in persoon verschijnt, mag zich laten bijstaan door zijn raadsman. In zaken waarin het verzoekschrift door een advocaat moet worden ingediend, is de raadsman een advocaat.~~
- ~~4. Van het verhandelde en van de zakelijke inhoud van de afgelegde verklaringen wordt een proces-verbaal opgemaakt, dat door de rechter voor wie de mondelinge behandeling heeft~~

~~plaatsgevonden, en de griffier wordt ondertekend.~~

- ~~5. Indien de behandeling van een zaak wordt aangehouden, blijft een hernieuwde oproeping van diegenen, aan wie de dag en het uur reeds mondeling ter terechtzitting waren medegedeeld, achterwege.~~

Vierde afdeling. Verloop van de procedure in verzoekzaken

Artikelen 280-281

[Ongewijzigd]

Artikel 282

- ~~1. Iedere belanghebbende kan tot tien dagen voor de aanvang van de mondelinge behandeling of, indien de rechter dit toestaat, op een later moment in de loop van de behandeling een verweerschrift indienen. ~~Artikel 278 is van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat, indien de rechter toestaat dat dit bepaalt, indiening van een verweerschrift in de loop van de behandeling kan geschieden ter terechtzitting onder verstrekking van wordt ingediend op de mondelinge behandeling, dan verstrekt verweerder een kopie afschrift aan de verzoeker en de andere opgeroepen belanghebbenden.~~~~
- ~~2. Het verweerschrift en de overgelegde bescheiden gaan vergezeld van de nodige afschriften. Tenzij de indiening overeenkomstig het eerste lid ter terechtzitting plaatsvindt, zendt de griffier onverwijld een afschrift toe aan de verzoeker en aan de andere opgeroepen belanghebbenden.~~
- ~~3. De griffier roept, voor zover dat nog niet is geschied, hen die een verweerschriften hebben ingediend op tegen de dag van de mondelinge behandeling.~~
- ~~4. Het verweerschrift mag een zelfstandig verzoek bevatten, mits dit betrekking heeft op het onderwerp van het oorspronkelijke verzoek. De rechter kan aan de verzoeker en aan de overige belanghebbenden gelegenheid geven tegen dit zelfstandige verzoek een verweerschrift in te dienen.~~

Artikelen 282a-284

[Ongewijzigd]

Artikel 285

1. De rechter kan, indien een verzoekschrift over hetzelfde of een verknocht onderwerp reeds bij een andere rechter is ingediend, de verwijzing naar die andere rechter bevelen. Een verzoek daartoe kan worden gedaan tot de aanvang van de behandeling. De griffier zendt een kopie afschrift van de beschikking aan de rechter naar wie is verwezen. Van verknochte zaken kan ook sprake zijn als de ene zaak een vordering betreft en de andere zaak een verzoek.
2. Indien bij dezelfde rechter meer verzoekschriften over hetzelfde of een verknocht onderwerp zijn ingediend, kan de voeging daarvan worden bevolen. Een verzoek daartoe kan worden gedaan tot het einde van de behandeling.

Artikel 286

~~De rechter bepaalt na afloop van de behandeling de dag waarop hij uitspraak zal doen en deelt deze dag aan de verzoeker en de in de procedure verschenen belanghebbenden mede. Op verlangen van de verzoeker en de in de procedure verschenen belanghebbenden kan de rechter de uitspraak uitstellen.~~

Artikelen 287-289

[Ongewijzigd]

Artikel 290

1. De verzoeker en iedere belanghebbende hebben recht op inzage en [een kopie afschrift](#) van het verzoekschrift, de verweerschriften, de op de zaak betrekking hebbende bescheiden en de processen-verbaal.
2. De griffier verstrekt zo spoedig mogelijk een [kopie afschrift](#) van processen-verbaal aan de verzoeker en aan de in de procedure verschenen belanghebbenden.
3. Van de beschikkingen verstrekt de griffier zo spoedig mogelijk een [kopie afschrift](#) aan de verzoeker en aan de in de procedure verschenen belanghebbenden. Betreft het een eindbeschikking, dan is [de kopie die het afschrift dat](#) wordt verstrekt aan degene die tot tenuitvoerlegging van de beschikking kan overgaan, opgemaakt in executoriale vorm.
4. De griffier verstrekt desverlangd tweede of verdere in executoriale vorm opgemaakte [kopieën afschriften](#) van een beschikking aan de belanghebbende die tot tenuitvoerlegging van die beschikking kan overgaan, dan wel aan de rechtverkrijgenden onder algemene titel van deze belanghebbende. Artikel 28, vijfde en zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.
5. Elke [kopie die afschrift dat](#) in executoriale vorm is opgemaakt, wordt gedagtekend.

Artikel 291

[Ongewijzigd]

[Overige titels van het eerste boek worden in aanpassings- en invoeringswetsvoorstel meegenomen.]

Artikel II. Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht

Hoofdstukken 1 tot en met 5

[Ongewijzigd]

Hoofdstuk 6. Algemene bepalingen over bezwaar en beroep

Artikelen 6:1-6:4

[Ongewijzigd]

Artikel 6:5

1. Het bezwaar- of beroepschrift wordt ondertekend en bevat ten minste:
 - a. de naam en het adres van de indiener;
 - b. de dagtekening;
 - c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar of beroep is gericht;
 - d. de gronden van het bezwaar of beroep.
2. Bij het beroepschrift wordt zo mogelijk een [afschrijfkopie](#) van het besluit waarop het geschil betrekking heeft, [overgelegd/voegd](#).
3. Indien het bezwaar- of beroepschrift in een vreemde taal is gesteld en een vertaling voor een goede behandeling van het bezwaar of beroep noodzakelijk is, dient de indiener zorg te dragen

voor een vertaling.

Artikelen 6:5-6:14

[Ongewijzigd]

Artikel 6:15

1. Indien het bezwaar- of beroepschrift wordt ingediend bij een onbevoegd bestuursorgaan of bij een onbevoegde bestuursrechter, wordt het, [onder vermelding van nadat daarop](#) de datum van ontvangst [is aangetekend](#), zo spoedig mogelijk doorgezonden aan het bevoegde orgaan, onder gelijktijdige mededeling hiervan aan de afzender.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing indien in plaats van een bezwaarschrift een beroepschrift is ingediend of omgekeerd.
3. Het tijdstip van indiening bij het onbevoegde orgaan is bepalend voor de vraag of het bezwaar- of beroepschrift tijdig is ingediend, behoudens in geval van kennelijk onredelijk gebruik van procesrecht.

Artikel 6:16

[Ongewijzigd]

Artikel 6:17

Indien iemand zich laat vertegenwoordigen, [zendt stelt](#) het orgaan dat bevoegd is op het bezwaar of beroep te beslissen, de op de zaak betrekking hebbende stukken in ieder geval aan de gemachtigde [ter beschikking](#).

Artikel 6:18 [Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 6:19

1. Het bezwaar of beroep heeft van rechtswege mede betrekking op een besluit tot intrekking, wijziging of vervanging van het bestreden besluit, tenzij partijen daarbij onvoldoende belang hebben.
2. Het eerste lid geldt ook indien het bezwaar is gemaakt of het beroep is ingesteld nadat het bestuursorgaan het bestreden besluit heeft ingetrokken, gewijzigd of vervangen.
3. Het bestuursorgaan [stelt doet onverwijld mededeling van](#) het nieuwe besluit [onverwijld ter beschikking](#) aan het orgaan waarbij het beroep aanhangig is.
4. Indien een ander orgaan een bezwaar- of beroepschrift tegen het nieuwe besluit ontvangt, zendt het dit met toepassing van artikel 6:15, eerste en tweede lid, door.
5. De bestuursrechter kan het beroep tegen het nieuwe besluit echter verwijzen naar een ander orgaan, indien behandeling door dit orgaan gewenst is.
6. Intrekking of vervanging van het bestreden besluit staat niet in de weg aan vernietiging van dat besluit indien de indiener van het bezwaar- of beroepschrift daarbij belang heeft.

Artikel 6:20

1. Indien het beroep zich richt tegen het niet tijdig nemen van een besluit, blijft het bestuursorgaan verplicht dit besluit te nemen, tenzij de belanghebbende daarbij als gevolg van de beslissing op het beroep geen belang meer heeft.

2. Het bestuursorgaan [steltdeelt](#) een besluit als bedoeld in het eerste lid onverwijld [medeter beschikking](#) aan het orgaan waarbij het beroep aanhangig is.
3. Het beroep tegen het niet tijdig nemen van een besluit heeft mede betrekking op het alsnog genomen besluit, tenzij dit geheel aan het beroep tegemoet komt.
4. De beslissing op het beroep kan echter worden verwezen naar een ander orgaan waarbij bezwaar of beroep tegen het alsnog genomen besluit aanhangig is, dan wel kan of kon worden gemaakt of ingesteld.
5. Het beroep tegen het niet tijdig nemen van een besluit kan alsnog gegrond worden verklaard, indien de indiener van het beroepschrift daarbij belang heeft.

Artikelen 6:21- 6:24

[Ongewijzigd]

Hoofdstuk 7. Bijzondere bepalingen over bezwaar en administratief beroep

Artikel 7:1

[Ongewijzigd]

Artikel 7:1a

1. In het bezwaarschrift kan de indiener het bestuursorgaan verzoeken in te stemmen met rechtstreeks beroep bij de bestuursrechter, zulks in afwijking van artikel 7:1.
2. Het bestuursorgaan wijst het verzoek in ieder geval af, indien tegen het besluit een ander bezwaarschrift is ingediend waarin eenzelfde verzoek ontbreekt, tenzij dat andere bezwaarschrift kennelijk niet-ontvankelijk is.
3. Het bestuursorgaan kan instemmen met het verzoek indien de zaak daarvoor geschikt is.
4. Het bestuursorgaan beslist zo spoedig mogelijk op het verzoek. Een beslissing tot instemming wordt genomen zodra redelijkerwijs kan worden aangenomen dat geen nieuwe bezwaarschriften zullen worden ingediend. De artikelen 4:7 en 4:8 zijn niet van toepassing.
5. Indien het bestuursorgaan instemt met het verzoek zendt het het bezwaarschrift, [onder vermelding van nadat daarop](#) de datum van ontvangst [is aangetekend](#), onverwijld door aan de bevoegde rechter.
6. Een na de instemming ontvangen bezwaarschrift wordt eveneens onverwijld doorgezonden aan de bevoegde rechter. Indien dit bezwaarschrift geen verzoek als bedoeld in het eerste lid bevat, wordt, in afwijking van artikel 8:41, eerste lid, geen griffierecht geheven.

Artikelen 7:2-7:28

[Ongewijzigd]

Hoofdstuk 8. Bijzondere bepalingen over de wijze van procederen bij de bestuursrechter

Artikelen 8:1-8:11

[Ongewijzigd]

Artikel 8:12

De bestuursrechter kan aan een rechter-commissaris opdragen het ~~voor~~onderzoek of een gedeelte daarvan te verrichten.

Artikel 8:12a

1. De voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de president van de Centrale Raad van Beroep en de president van het College van Beroep voor het bedrijfsleven kunnen in zaken die in hun college in behandeling zijn bij een meervoudige of grote kamer, een lid van het desbetreffende college verzoeken een conclusie te nemen.
2. Een dergelijk verzoek kan ook worden gericht aan een lid van een van de andere colleges in overeenstemming met de voorzitter onderscheidenlijk de president van dat college.
3. De conclusie wordt schriftelijk genomen, is met redenen omkleed en vermeldt:
 - a. de naam van degene die haar heeft genomen en
 - b. de dag waarop zij is genomen.
4. De conclusie wordt uiterlijk zes weken na sluiting van het onderzoek ter zitting ter kennis van het college gebracht en in [afschrikkopie](#) aan partijen toegezonden. Aan artikel 8:64 behoeft daarbij geen toepassing te worden gegeven.
5. Partijen kunnen binnen twee weken na verzending van [het afschriftde kopie](#) van de conclusie hun schriftelijk commentaar daarop aan het college doen toekomen.
6. Artikel 8:79, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.
7. Degene die de conclusie heeft genomen, neemt geen deel aan de beraadslagingen over de zaak.
8. De conclusie bindt het college niet.

Artikel 8:13

1. De rechtbank kan een bij haar aanhangig gemaakte zaak ter verdere behandeling verwijzen naar de rechtbank waar een andere zaak aanhangig is gemaakt, indien naar haar oordeel behandeling van die zaken door één rechtbank gewenst is.
2. Een verzoek tot verwijzing kan worden gedaan tot de aanvang van het onderzoek ter zitting.
3. Indien de rechtbank waarnaar een zaak is verwezen, instemt met de verwijzing, worden de op de zaak betrekking hebbende stukken aan haar [toegezondenter beschikking gesteld](#).
4. Het eerste tot en met derde lid zijn van overeenkomstige toepassing indien beroep in eerste aanleg kan worden ingesteld bij een gerechtshof.

Artikelen 8:14-8:15

[Ongewijzigd]

Artikel 8:16

1. Het verzoek wordt gedaan zodra de feiten of omstandigheden aan de verzoeker bekend zijn geworden.
2. Het verzoek geschiedt schriftelijk en is gemotiveerd. Na de aanvang van het onderzoek ter zitting onderscheidenlijk na de aanvang van het horen van partijen of getuigen in het ~~voor~~onderzoek kan het ook mondeling geschieden.

3. Alle feiten of omstandigheden moeten tegelijk worden voorgedragen.
4. Een volgend verzoek om wraking van dezelfde rechter wordt niet in behandeling genomen, tenzij feiten of omstandigheden worden voorgedragen die pas na het eerdere verzoek aan de verzoeker bekend zijn geworden.
5. Geschiedt het verzoek ter zitting, dan wordt het onderzoek ter zitting geschorst.

Artikelen 8:17-8:36

[Ongewijzigd]

Afdeling 8.1.6a Digitaal verkeer met de bestuursrechter

Artikel 8:36a

1. Beroep bij de bestuursrechter wordt digitaal ingesteld. Partijen dienen gedurende de procedure ook alle overige stukken digitaal in, tenzij de rechter anders bepaalt vanwege de toepasselijkheid van artikel 8:29. Anderen dan partijen, die bij de procedure worden betrokken, dienen stukken digitaal in, tenzij de rechter anders bepaalt.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op:
 - a. het bij de bestuursrechter indienen van verzoeken, en
 - b. het bij de bestuursrechter aanwenden van andere rechtsmiddelen.
3. De verplichtingen in het eerste en tweede lid gelden niet voor de natuurlijke persoon die niet procedeert in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf, tenzij hij wordt bijgestaan of vertegenwoordigd door een derde die beroepsmatig rechtsbijstand verleent. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen andere uitzonderingen op de verplichting tot digitale stukkenwisseling als bedoeld in het eerste en tweede lid worden gemaakt.

Artikel 8:36b

1. Als tijdstip waarop een stuk als bedoeld in artikel 8:36a, eerste of tweede lid, door de bestuursrechter digitaal is ontvangen, geldt het tijdstip waarop het bericht het systeem voor gegevensverwerking van de rechtspraak heeft bereikt.
2. Als tijdstip waarop een bericht of stuk dat is geplaatst in het digitale systeem van gegevensverwerking van de rechtspraak, door de betrokkenen bij een procedure wordt geacht te zijn ontvangen, geldt het tijdstip waarop hierover een digitale kennisgeving aan de betrokkenen is verzonden.

Artikel 8:36c

Waar in de hoofdstukken 6 en 8 van deze wet ondertekening is voorgeschreven is aan dit vereiste voldaan indien het stuk is ondertekend met een elektronische handtekening die voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen.

Artikel 8:36d

De bestuursrechter kan digitaal verschaft gegevens en bescheiden weigeren voor zover de aanvaarding daarvan in strijd zou zijn met de eisen van een goede procesorde.

Artikel 8:36e

Een beeld- of geluidsopname van:

- a. het geven van inlichtingen bedoeld in artikel 8:44,
- b. het maken van mondelinge opmerkingen bedoeld in artikel 8:45a, tweede lid,
- c. het onderzoek ter plaatse bedoeld in de artikelen 8:50 en 8:51,
- d. de zitting bedoeld in artikel 8:61, en

e. de mondelinge uitspraak bedoeld in artikel 8:67 kan het proces-verbaal bedoeld in deze artikelen, dan wel de aantekening van het verhandelde ter zitting bedoeld in artikel 8:61, tweede lid, vervangen.

Artikel 8:36f

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over het digitaal verkeer met de bestuursrechter.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over de toepassing van beeld- en geluidsopnamen.

Afdeling 8.1.7. Verzending van stukken per post

Artikel 8:37

1. Oproepingen, de uitnodiging om op een zitting van de bestuursrechter te verschijnen, alsmede de verzending van een afschrift van de uitspraak en van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak aan een geadresseerde voor wie de verplichting tot digitale stukkenwisseling als bedoeld in artikel 8:36a niet geldt en die niet digitaal procedeert, geschieden door de griffier bij aangetekende brief ~~of bij brief met ontvangstbevestiging~~, tenzij de bestuursrechter anders bepaalt.
2. Voor het overige geschiedt de verzending van stukken aan geadresseerden als bedoeld in het eerste lid door de griffier bij gewone brief, tenzij de bestuursrechter anders bepaalt.
3. In een brief wordt de datum van verzending vermeld.

Artikel 8:38

1. Indien de griffier een bij aangetekende brief ~~of bij brief met ontvangstbevestiging~~ verzonden stuk terug ontvangt en hem blijkt dat de geadresseerde op de dag van verzending of uiterlijk een week daarna in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens stond ingeschreven op het op het stuk vermelde adres, dan verzendt hij het stuk zo spoedig mogelijk bij gewone brief.
2. In de overige gevallen waarin de griffier een bij aangetekende brief ~~of bij brief met ontvangstbevestiging~~ verzonden stuk terug ontvangt, verbetert hij, indien mogelijk, het op het stuk vermelde adres en verzendt hij het stuk opnieuw bij aangetekende brief ~~of bij brief met ontvangstbevestiging~~.

Artikelen 8:39-8:40

[Ongewijzigd]

Artikel 8:40a

- ~~1. Afdeling 2.3 is van overeenkomstige toepassing op het verkeer met de bestuursrechter.~~
- ~~2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over het elektronisch verkeer met de bestuursrechter.~~
- ~~3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over de toepassing van videoconferentie.~~

Artikelen 8:41-8:41a

[Ongewijzigd]

Afdeling 8.2.2. VeereOnderzoek

Artikel 8:42

1. Binnen vier weken na de dag van verzending van het beroepschrift aan het bestuursorgaan zendt dit de op de zaak betrekking hebbende stukken aan de bestuursrechter en binnen vier weken na de dag van indiening van de gronden van het beroep kan~~diert~~ het een verweerschrift indienen, tenzij de bestuursrechter om een verweerschrift heeft verzocht.
2. De bestuursrechter kan de in het eerste lid bedoelde termijnen verlengen.

Artikelen 8:43-8:55f

[Ongewijzigd]

Artikel 8:56

Na afloop van het ~~voor~~onderzoek worden partijen ten minste drie weken tevoren uitgenodigd om op een in de uitnodiging te vermelden plaats en tijdstip op een zitting van de bestuursrechter te verschijnen.

Artikel 8:57

1. De bestuursrechter kan bepalen dat het onderzoek ter zitting achterwege blijft indien partijen niet binnen een door hem gestelde redelijke termijn hebben verklaard dat zij gebruik willen maken van het recht ter zitting te worden gehoord~~daarvoor toestemming hebben verleend~~.
2. Is het beroep reeds ter zitting behandeld, dan kan de bestuursrechter na toepassing van artikel 8:51a bepalen dat een nader onderzoek ter zitting achterwege blijft indien:
 - a. het bestuursorgaan heeft medegedeeld dat het geen gebruik maakt van de gelegenheid om het gebrek te herstellen of te laten herstellen;
 - b. de termijn als bedoeld in artikel 8:51a, tweede lid, ongebruikt is verstreken;
 - c. partijen hun zienswijzen over de wijze waarop het gebrek is hersteld, naar voren hebben gebracht; of
 - d. de termijn als bedoeld in artikel 8:51b, derde lid, ongebruikt is verstreken, tenzij partijen daardoor kunnen worden benadeeld.
3. Als de bestuursrechter bepaalt dat het onderzoek of het nadere onderzoek ter zitting achterwege blijft, sluit hij het onderzoek.

Artikelen 8:58-8:63

[Ongewijzigd]

Artikel 8:64

1. De bestuursrechter kan het onderzoek ter zitting schorsen. Hij kan daarbij bepalen dat het ~~voor~~onderzoek wordt hervat.
2. Indien bij de schorsing geen tijdstip van de nadere zitting is bepaald, bepaalt de bestuursrechter dit zo spoedig mogelijk. De griffier doet zo spoedig mogelijk mededeling aan partijen van het tijdstip van de nadere zitting.
3. In de gevallen waarin schorsing van het onderzoek ter zitting heeft plaatsgevonden, wordt de zaak op de nadere zitting hervat in de stand waarin zij zich bevond.
4. De bestuursrechter kan bepalen dat het onderzoek ter zitting opnieuw wordt aangevangen.
- 5.—De bestuursrechter kan bepalen dat de nadere zitting achterwege blijft indien partijen niet binnen

[een door hem gestelde redelijke termijn hebben verklaard dat zij gebruik willen maken van het recht ter zitting te worden gehoord](#)~~daarvoor toestemming hebben gegeven~~. Artikel 8:57, tweede en derde lid, is van toepassing.

Artikel 8:65-8:68

[Ongewijzigd]

Artikel 8:69

1. De bestuursrechter doet uitspraak op de grondslag van het beroepschrift, de overgelegde stukken, het verhandelde tijdens het ~~voor~~onderzoek en het onderzoek ter zitting.
2. De bestuursrechter vult ambtshalve de rechtsgronden aan.
3. De bestuursrechter kan ambtshalve de feiten aanvullen.

Artikelen 8:69a-8:78

[Ongewijzigd]

Artikel 8:79

1. Binnen twee weken na de dagtekening van de uitspraak [zendt](#)~~stelt~~ de griffier kosteloos een [afschrijfkopie](#) van de uitspraak of van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak [ter beschikking](#) aan partijen.
2. Anderen dan partijen kunnen [afschriftenkopieën](#) of uittreksels van de uitspraak of van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak verkrijgen. Met betrekking tot de kosten is het bij en krachtens de Wet tarieven in strafzaken bepaalde van overeenkomstige toepassing.
3. In afwijking van het tweede lid verstrekt de griffier, indien de uitspraak betrekking heeft op de toepassing van de artikelen 101 of 102 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, overeenkomstig artikel 15, tweede lid, van de in artikel 8:45, vierde lid, genoemde verordening onverwijld en kosteloos een [afschrijfkopie](#) van de uitspraak of van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak aan de Europese Commissie. De verstrekking geschiedt door tussenkomst van de Raad voor de rechtspraak, tenzij het een uitspraak van de Hoge Raad of van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State betreft.

Artikelen 8:80-8:106

[Ongewijzigd]

Artikel 8:107

1. De griffier van de hogerberoepsrechter doet van het ingestelde hoger beroep zo spoedig mogelijk mededeling aan de griffier van de rechtbank die de uitspraak heeft gedaan.
2. De griffier van de rechtbank [zendt](#)~~stelt~~ de gedingstukken met de aantekeningen van de zitting, voor zover deze op de zaak betrekking hebben, en een [afschrijfkopie](#) van de uitspraak binnen een week na ontvangst van de in het eerste lid bedoelde mededeling [ter beschikking](#) aan de griffier van de hogerberoepsrechter.
3. Op verzoek van de hogerberoepsrechter [zendt](#)~~stelt~~ de griffier van de rechtbank het proces-verbaal van de zitting [ter beschikking](#) aan de griffier van de hogerberoepsrechter binnen een door de hogerberoepsrechter te bepalen termijn.

Artikelen 8:108-8:119 en hoofdstukken 9 en 10

[Ongewijzigd]

Artikel III. Overgangsbepaling

Op een vordering of verzoek dat aan de rechter is voorgelegd voor de dag van inwerkingtreding van deze wet blijft het recht van toepassing zoals dat gold voor de inwerkingtreding van deze wet. Op de verdere behandeling door een bestuursrechter van beroepen die op de datum van inwerkingtreding van deze wet bij die bestuursrechter aanhangig zijn, blijft afdeling 8.1.6.a van de Algemene wet bestuursrecht buiten toepassing.

Artikel IV. Inwerkingtreding

De artikelen van deze wet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan, voor verschillende vorderingen, verzoeken en besluiten en voor de verschillende gerechten en verschillende bestuursrechters verschillend kan worden vastgesteld.